

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра обліку і аудиту

(повне найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

**ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА
ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ**

спеціальність 071 Облік і оподаткування

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма ОП «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

**Виконав: здобувач вищої освіти
Групи ОПм-21
Ліщук Михайло Олександрович**

(підпис)

**Керівник:
к.е.н., доцент
Жураковська Ірина Володимирівна**

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2023 р.

к.е.н., доцент

Гарант освітньої програми:

Жураковська Ірина Володимирівна

(підпис)

Луцьк – 2023 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра обліку і аудиту

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Освітня програма: ОП «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ к.е.н., доцент Оксана НУЖНА

«__» _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЛЩУК МИХАЙЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

(ПРІЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ)

1. Тема кваліфікаційної роботи: Організація управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції

Керівник роботи: Жураковська Ірина Володимирівна, к.е.н., доцент

затверджені наказом закладу вищої освіти від «10» січня 2023 року № 24/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи 09 грудня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи. Нормативно-правові акти з регулювання питань обліку, оподаткування та контролю за темою дослідження, наукова література, посібники, статистичні довідники, первинні і зведені бухгалтерські документи, фінансова і статистична звітність за 2020-2022 роки.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ.

1.1. Бібліометричний аналіз досліджень організації управлінського обліку

1.2. Завдання управлінського обліку для формування стратегічних рішень на підприємстві

1.3. Галузеві особливості управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

2.1. Характеристика діяльності підприємств поліграфічної галузі

2.2. Організація управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції

2.3. Облік витрат виробництва поліграфічної продукції

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

3.1. Розробка управлінської звітності виробництва поліграфічної продукції

3.2. Розробка алгоритму автоматизації управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції

ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу:

1. Мета та завдання кваліфікаційної роботи магістра
2. Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної роботи магістра
3. Структура досліджень організації управлінського обліку в різних галузях економіки в період з 2000 по 2023 рр. за даними Google Академія
4. Динаміка обсягу реалізації поліграфічної продукції в період з 2018 по 2022 рр.
5. Динаміка обсягів виробництва поліграфічної продукції в період з 2016 по 2020 рр.
6. Динаміка кількості підприємств за видами діяльності в період з 2018 по 2022 рр.
7. Поетапна організація управлінського обліку на підприємствах поліграфічної галузі.
8. Скорочений розроблений помісячний звіт про формування повної собівартості продукції.
9. Алгоритм автоматизації управлінського обліку на виробничому підприємстві.
10. Сформовані наступні висновки в результаті проведеного дослідження

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Жураковська І.В., доцент		
Розділ 2	Жураковська І.В., доцент		
Розділ 3	Жураковська І.В., доцент		
Нормоконтроль	Сидоренко Р.В., доцент		
Консультант з ЕОМ	Нужна О.А., доцент		

7. Дата видачі завдання 11 жовтня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Обґрунтування теми	до 11.10.2022 р.	
2	Огляд літератури із досліджуваної проблеми	до 20.12.2022 р.	
3	Розділ 1	до 03.03.2023 р.	
4	Розділ 2	до 27.06.2023 р.	
5	Розділ 3	до 08.11.2023 р.	
6	Висновки	до 18.11.2023 р.	
7	Формування переліку джерел посилання	до 21.11.2023 р.	
8	Формування додатків	до 24.11.2023 р.	
9	Оформлення ілюстративного матеріалу	до 28.11.2023 р.	
10	Нормоконтроль	до 02.12.2023 р.	
11	Інструментальна перевірка на академічний плагіат	до 07.12.2023 р.	
12	Представлення кваліфікаційної роботи до захисту	до 09.12.2023 р.	

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

(Ліщук М.О.)

(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

(Жураковська І.В.)

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Ліщук М. Організація управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2023. 85 с.

Кваліфікаційна робота магістра складається з вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків.

У роботі досліджено організацію управлінського обліку на виробництві поліграфічної продукції. Розкрито теоретичні галузеві особливості та наведено основні методи та прийоми її реалізації. Сформовано статистичні дані галузі в розрізі напрямів діяльності, а саме: виготовлення та реалізацію продукції, кількість найманих працівників та частку малих, середніх та великих підприємств. Було запропоновано власні розробки в веденні управлінського обліку на виробництві поліграфічної продукції.

Результати дослідження визначатимуть оптимальні моделі управлінського обліку, зокрема в контексті використання цифрових технологій та врахування специфіки виробництва поліграфічних матеріалів.

Висновки дослідження сприятимуть вдосконаленню управлінського обліку на підприємствах поліграфічної галузі, сприяючи ефективному використанню ресурсів, підвищенню якості продукції та адаптації до змін у ринкових умовах.

Основний зміст роботи викладено на 71 сторінках. Робота містить 24 таблиці, 23 рисунків, переліку джерел посилання із 44 найменування та 2 додатки.

Ключові слова: управлінський облік, калькуляція, витрати, собівартість, ціноутворення, продажі, наймані працівники, звітність.

ANNOTATION

Lischuk M. Organization of management accounting for the production of printing products.

Master's qualification work of EP «Accounting and Taxation» specialty 071 Accounting and Taxation. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2023. 85 p.

The master's thesis consists of an introduction, 3 sections, conclusions, a list of sources used, and appendices.

The work examines the organization of management accounting in the production of printing products. The theoretical branch features are revealed and the main methods and techniques of its implementation are given. The statistical data of the industry was formed in terms of areas of activity, namely: production and sale of products, the number of employees and the share of small, medium and large enterprises. Own developments in management accounting in the production of printing products were proposed.

The results of the study will determine the optimal models of management accounting, in particular in the context of the use of digital technologies and taking into account the specifics of printing materials production.

The findings of the study will contribute to the improvement of management accounting at enterprises in the printing industry, contributing to the effective use of resources, improvement of product quality, and adaptation to changes in market conditions.

The main content of the work is laid out on 71 pages. The work contains 24 tables, 23 figures, a list of reference sources with 44 names and 5 appendices.

Keywords: management accounting, costing, costs, cost, pricing, sales, employees, reporting.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДЕРЖСТАТ	–	Державна служба статистики України
ЄСВ	–	Єдиний соціальний внесок
ЗСУ	–	Збройні сили України
ІТ	–	Інформаційні технології
КВЕД	–	Класифікатор видів економічної діяльності
НП(С)БО	–	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку
ОЗ	–	Основні засоби
ФОП	–	Фізична особа-підприємець
ЮО	–	Юридична особа

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	12
1.1. Бібліометричний аналіз досліджень організації управлінського обліку	12
1.2. Завдання управлінського обліку для формування стратегічних рішень на підприємстві	17
1.3. Галузеві особливості управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції	21
Висновки по розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	28
2.1. Характеристика діяльності підприємств поліграфічної галузі	28
2.2. Організація управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції	38
2.3. Облік витрат виробництва поліграфічної продукції	46
Висновки по розділу 2	55
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	57
3.1. Розробка управлінської звітності виробництва поліграфічної продукції	57
3.2. Розробка алгоритму автоматизації управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції	62
Висновки по розділу 3	68
ВИСНОВКИ	70
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	72
ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Актуальність теми. Швидкий темп розвитку технологій та ріст конкуренції в галузі поліграфії вимагає ефективного управлінського обліку для забезпечення оптимальної продуктивності та зниження витрат. Зміни в уподобаннях споживачів та попиті на нові види поліграфічної продукції вимагають адаптації виробничих процесів через впровадження систем управлінського обліку. У поліграфічній галузі важливо забезпечити високу якість друку та дотримання терміновості. Організація управлінського обліку може допомогти у вдосконаленні цих процесів. Збільшення ефективності використання ресурсів, таких як сировина, праця, енергія, може допомогти підприємствам знизити витрати та підвищити прибутковість. Зростання цифрових технологій у сфері поліграфії може потребувати нових підходів до управлінського обліку для впровадження та оптимізації цифрових виробничих процесів. З плином часу зростає увага до екологічних аспектів та стандартів безпеки. Ефективний управлінський облік дозволяє підприємствам відповідати цим вимогам.

Загалом, організація управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції є актуальною темою, оскільки дозволяє оптимізувати виробничі процеси, забезпечити високу якість продукції, враховувати зміни в ринкових умовах та досягати конкурентних переваг. Вся вище згадана актуальність описана в роботах: Аверкін Я., Баб'як М., Гнезділова О., Гоголь Т., Голов С., Димченко О., Жураковська І., Коваль О., Маргасова В., Писаренко Т., Саванчук Т., Сич Д., Тлукевич Н., Хайло Я., Хомош Ю.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота магістра виконана відповідно до тематики науково-дослідної роботи Луцького національного технічного університету за темою «Розвиток обліково-аналітичного забезпечення формування та контролю звітних показників суб'єктів господарювання» (№ д/р: 0123U100955) на 2023-2025 роки.

Мета та завдання роботи. Метою дослідження є вдосконалення організації управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції для підвищення

ефективності виробництва, зниження витрат та забезпечення високого рівня якості продукції. Для того щоб розкрити дану мету нами було сформовано наступні завдання:

1. Провести аналіз досліджень організації управлінського обліку в різних галузях економіки.
2. Сформулювати основні завдання, які ставлять перед собою підприємства для прийняття управлінських рішень.
3. Проаналізувати особливості управлінського обліку у виробництві поліграфічної продукції.
4. Охарактеризувати діяльність підприємств у поліграфічній галузі та навести статистичні показники.
5. Проаналізувати організацію управлінського обліку на підприємствах поліграфічної галузі.
6. Описати ведення обліку витрат у виробництві поліграфічної продукції та провести дослідження формування основних статей.
7. Запропонувати власні розробки у складанні управлінської звітності для поліграфічної галузі.
8. Навести алгоритм автоматизації управлінського обліку на підприємствах виробників поліграфічної продукції.

Об'єкт дослідження є підприємства поліграфічної продукції.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні аспекти управлінського обліку на виробництві поліграфічної продукції.

Методи досліджень. Для отримання систематизованої інформації та розуміння ключових аспектів проблеми використано наступні методи досліджень: ретроспективний аналіз наукових статей, книг, дисертацій та інших публікацій, що стосуються управлінського обліку та поліграфії; вивчення наявних концепцій, моделей та підходів до управлінського обліку в поліграфії; вивчення всіх компонентів виробництва поліграфічної продукції для визначення взаємозв'язків та впливу факторів на управлінський облік.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти, матеріали Державної служби статистики, матеріали науково-практичних конференцій, праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань управлінського обліку виробництва продукції.

Новизна одержаних результатів полягає в розробці шляхів вдосконалення управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції. Найсуттєвішими результатами, що характеризують новизну дослідження й особистий внесок автора, є такі:

набули подальшого розвитку:

- Розробка управлінської звітності для підприємств, які виробляють поліграфічну продукцію, що передбачає планування, аналіз відхилення від плану та розрахунок повної собівартості одиниці продукції з врахуванням прямих і накладних витрат.

- Розробка алгоритму автоматизації управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції через впровадження номенклатурних груп, специфікацій, використання облікових даних для подальшого формування управлінської собівартості.

Практичне значення одержаних результатів. Результати, отримані у кваліфікаційній роботі магістра, можуть знайти застосування на підприємствах, що займаються виробництвом поліграфічної продукції.

Особистий внесок. Магістерська кваліфікаційна робота представляє собою індивідуально проведене наукове дослідження. Всі основні ідеї та розробки, викладені в роботі, є особистим творінням автора.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження пройшли апробацію у науковій публікації – статті у науковому збірнику [1].

Публікації. Основні аспекти магістерської кваліфікаційної роботи представлені в одній науковій публікації.

Структура роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків. Загальний обсяг тексту становить 85 сторінок, включаючи 24 таблиці та 23

рисунки. Додатково, у роботі містяться 2 додатки на 8 сторінках, а перелік джерел посилання включає 44 найменування на 5 сторінках.

У вступній частині обґрунтована актуальність теми, визначені мета, завдання, предмет і об'єкт дослідження, сформульовані новаторські та практичні аспекти дослідження, а також подано інформацію щодо можливого впровадження результатів кваліфікаційної роботи магістра.

У першому розділі «Теоретичні основи організації управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції» представлені результати аналізу наукової літератури з питань управлінського обліку. Окреслені методи та прийоми, які застосовуються при обліку об'єктів на поліграфічних виробництвах.

У другому розділі «Практичні основи організації управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції» проведено статистичний аналіз діяльності підприємств, які спеціалізуються на виробництві поліграфічної продукції. Досліджено конкретні методи управлінського обліку, які використовуються на цих підприємствах, та здійснено аналіз структури витрат.

У третьому розділі «Удосконалення організації управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції» представлено конкретні шляхи покращення організаційних аспектів управлінського обліку на підприємствах, які спеціалізуються на виробництві поліграфічної продукції. Розроблено інформаційне забезпечення для підтримки процесу ухвалення управлінських рішень, пов'язаних з виробництвом поліграфічних товарів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Бібліометричний аналіз досліджень організації управлінського обліку

В ході діяльності кожне підприємство прагне контролювати власні витрати та доходи для забезпечення формування максимального прибутку за допомогою якісно сформованих управлінських рішень. Формування управлінського обліку має галузеву специфіку, тому що є особливі витрати та специфічні доходи, які не присутні у всіх сферах.

Проаналізувавши статті, реферати, тези в площині інтернету ми пройшли до висновку, що досліджень з організації управлінського обліку досить мало. Найбільше можна побачити в IT-галузі. Також чимало досліджень є в сфері торгівлі криптовалютою, але це є щось досить нове, тому управлінський облік цих операцій тільки з'являється. Дуже часто управлінські звіти для даних галузей надають такі показники, як: дохідність, рентабельність, валовий прибуток, оборотність тощо.

Нам потрібно зрозуміти, що управлінський облік є дуже гнучким і сталого плану чи певних підходів для кожної галузі нема. В Україні найбільше досліджень в сільськогосподарській, будівельній, сфері послуг, торгівлі та в транспортній галузі.

Нами досліджено наукові праці з електронних ресурсів Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського та Google академії. В таблиці 1.1 ми виділили основні галузі, які найчастіше згадуються в наукових виданнях та наведено проблематику ведення управлінського обліку, особливості для конкретного напрямку.

Найбільше досліджень стосуються організаційних аспектів управлінського обліку та особливостей бюджетування. Однак наявні дослідження не дозволяють сформувати цілісної картини для конкретної галузі.

Таблиця 1.1. - Аналіз проблем та особливостей управлінського обліку різних галузей економіки

Назва галузі	Автор	Рік	Основна проблема	Особливість
Пивоварна	Аверкин Я.	2018	На початку переходу до ринкової економіки більшість пивоварних підприємств були у державній власності, після реорганізації вони утворились у акціонерні товариства в більшості з іноземним капіталом, що втратило методологічні особливості «Укрпива».	На даному прикладі впроваджено Департамент управлінського обліку, який затверджується протоколом загальних зборів.
Транспортна	Гнезділова О.	2017	«питання недосконалості форм первинного обліку й невідповідності показників різних форм звітності; відсутності системи оперативного збору, накопичення, обробки й раціонального використання інформації з урахуванням управлінських потреб»[4].	Спеціально розроблені форми первинної звітності для даної галузі та графік документообігу по транспортному підприємству.
Будівельна	Серіков А., Криворучко, Г..	2019	«Ринкові умови вимагають від кожного будівельного підприємства особливого підходу до бюджетування, так як процес планування на даних підприємствах ґрунтується на планових об'ємах будівництва (витрат), а не на планових показниках продажів»[5].	Бюджетування відбувається як для всього об'єкта в цілому так і для кожного підрозділу або етапу окремо.
Бджільництво	Коваль, О., Бурко, К.	2022	«Розширення нормативної бази регулювання виробництва продукції бджільництва, значне збільшення обсягів інформації для прийняття управлінських рішень і посилення вимог щодо її достовірності й своєчасності»[6].	Особливе групування витрат в даній галузі.
Готельний бізнес	Саванчук Т.	2021	« особливої уваги потребують підходи до управління підприємствами даної галузі, які б дозволили вивести таке управління на новий рівень та покращити рівень послуг, що надаються підприємствами готельного бізнесу»[7].	Послуги поділяються на основні та додаткові та використовуються своєрідні методи калькулювання собівартості.

Джерела: [3;4;5;6;7].

Розглянувши види діяльності, що подані в таблиці 1.1, можна зробити висновок, що управлінський облік є різноманітним. В кожній сфері використовуються своєрідні методи та прийоми для найкращого формування управлінського рішення.

В міжнародній економіці Україна виступає, як постачальник сировини та матеріалів, то найбільш розвиненими сферами є: будівельна, сільськогосподарська та видобувна. В таблиці 1.2 ми проаналізували, які галузі найчастіше згадуються в площині інтернету із переліку згаданих в таблиці 1.1.

Таблиця 1.2. - Кількість досліджень організації управлінського обліку в різних галузях економіки в період з 2000 по 2023 рр. за даними Google Академія

Галузь	Кількість публікації
Пивоварна	23
Транспортної	12
Будівельна	41
Бджільництво	8
Готельний бізнес	29
Інші	34

Джерела: [3;4;5;6;7].

У відсотковому вираженні зображеному на рисунку 1.1 видно, що третину з вищезгаданих досліджень займає будівельна галузь. Даний вид діяльності є дуже варіативним, тому вимагає детального обліку для підвищення якості контролю та управління.

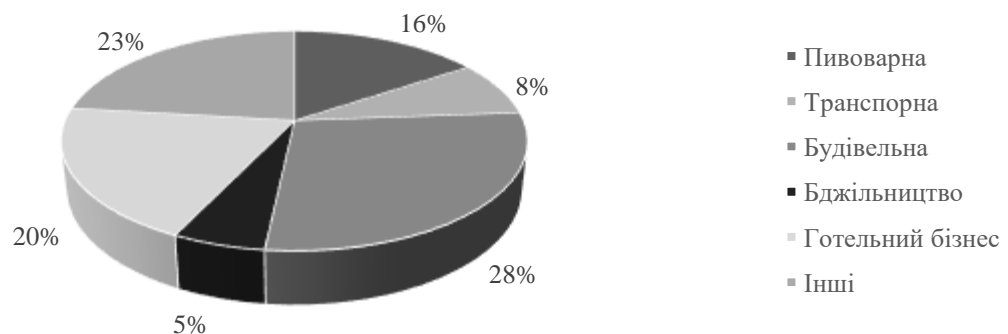

Рисунок 1.1 Структура досліджень організації управлінського обліку в різних галузях економіки в період з 2000 по 2023 рр. за даними Google Академія

Джерела: [3;4;5;6;7].

Аналізуючи дослідження управлінського обліку в Україні ми б хотіли виділити роботи наступних авторів: Яременко Л., Пономаренко Я. [8], Шмигель О. [9], Мельничук І. [10], Задорожний З.-М., Аверкин Я. [11], Роева С. [12], Димченко О., Хайло Я. [13], Подшимельська Ю., Скирдова О. [14], Сич Д. [15], Гоголь Т., Маргасова В. [16]. Що стосується іноземних джерел нами було виділено роботу : Аппельбаум Д., Коган А., Васархелі М. та Ян З. [17] та журнал СІМА «Global Management Accounting Principles» [18]. З нормативно-правових актів в управлінському обліку використовуються методи та прийоми, а саме з НП(С)БО 16 [19] та інструкції з плану рахунків [20].

Чимало досліджень присвячено сільському господарству. У своїй роботі Гуцалюк М. виділив наступну унікальність цієї галузі. «слід відзначити, що для всіх підприємств сільського господарства характерним є виділення в якості об'єктів обліку технологічних груп тварин за їх видами: основне стадо ВРХ; худоба на вирощуванні та відгодівлі; основне стадо свиней; свині на вирощуванні; свині на відгодівлі; основне стадо овець; вівці на вирощуванні та відгодівлі; доросле стадо птиці (при необхідності – за видами птиці); молодняк птиці тощо. На кожну таку групу тварин відкривають окремі аналітичні рахунки, на яких відображують витрати на утримання тварин і вихід продукції тваринництва» [21]. Аналізуючи дану галузь ми вияснили, що велика кількість статей витрат в сільському господарстві вимагає детального їх групування.

Важливу роль в економіці України займає тваринництво. При великих обсягах інформації потрібно проводити детальну облікову політику для прийняття ефективних управлінських рішень: « в свою чергу для ефективного ведення управлінського обліку та забезпечення інформаційних потреб управління на підприємствах тваринницького спрямування класифікацію витрат необхідно здійснювати за цільовими запитами, оскільки це дає змогу виділити із широкого переліку класифікаційних ознак саме ті ознаки та види витрат, які не лише забезпечать вирішення завдання тактичного та стратегічного характеру менеджментом аграрного підприємства, такі як прогнозування діяльності на майбутнє, підвищення рівня рентабельності виробництва та дозволять

здійснювати безпосередній вплив на постановку обліку витрат, оцінку готової продукції тваринництва та незавершеного виробництва...»[21].

Чимало досліджень присвячено будівельній галузі. У своїй спільній праці Павелко О., Власюк І. та Попчук Д. виділили наступну унікальність цієї галузі «З огляду на концепцію єдиного облікового інформаційного простору та особливостей будівельного виробництва, стратегічний управлінський облік витрат розглядається із системних позицій бухгалтерського обліку, що дозволяє виділити наступні основні характеристики формування облікової системи будівництва:

1. Будівельний ринок включає такі елементи, як інвестори, замовники, забудовники, підрядники, промислові підприємства з виробництва будівельних матеріалів, проектно-дослідницькі організації тощо. Облікова система в частині стратегічного управління повинна відображати цю специфіку: наприклад, у забудовника основний акцент повинен бути зроблений на організацію облікового процесу капітальних вкладень та джерел їх фінансування, у підрядника – на облік власних виробничих витрат, прийнятих субпідрядних робіт, реалізації кінцевої продукції або виконаних етапів робіт.

2. Будівельні організації, як правило, включають підрозділ основного, допоміжного та обслуговуючого виробництва, що визначає традиційно окреме відображення витрат і фінансових результатів. В основній діяльності поєднується кілька видів виробництв – будівельне, промислове, транспортне і т. д., для обліку витрат яких кожна будівельна організація створює ексклюзивну систему управлінського обліку.

3. Тривалість у часі виробництва будівельної продукції обумовлює специфіку нагромадження витрат і формування собівартості кінцевої будівельної продукції та можливість вибору методу визначення кінцевого фінансового результату з урахуванням тимчасового лагу» [22]. Аналізуючи дану галузь, ми вияснили, що велика кількість статей витрат в будівельній сфері вимагає детального їх групування.

Однією з найновіших галузей економіки є ІТ-сфера, тому напрацювання з організації управлінського обліку не мають великої історії. В своїй праці Лоскоріх Г.Л. виділила наступні перспективи: «основні цілі управлінського обліку ІТ-підприємства:

- 1) забезпечити повну прозорість взаєморозрахунків з клієнтами;
- 2) забезпечити повну прозорість взаєморозрахунків всередині команди;
- 3) розуміти в кожен конкретний момент часу, хто, які завдання і для кого виконує;
- 4) забезпечити фіксацію внутрішніх і зовнішніх формальних та неформальних домовленостей щодо термінів та оціночних (максимальних) трудовитрат на виконання завдань;
- 5) скоротити «непродуктивні» трудовитрати на підготовку звітної документації для клієнтів (рахунки, акти, таймшит тощо)»[23].

«Управлінський облік підтримує прийняття рішень, надаючи керівникам відповідної інформації та аналізу щодо виконання, витрат та переваг певної операції. Крім того, зосереджуючись на фінансовій інформації, бухгалтерський облік також повинен зосереджуватися на нефінансовій інформації»[24].

Отже ми визначили основні напрями організації управлінського обліку в Україні та визначили основні особливості: організація обліку має передбачати чітку деталізацію для максимально точного прийняття управлінського рішення; затрати часу та ресурсів на його ведення маю бути економічно доцільними; вибір методів калькулювання та списання запасів є важливою складовою формування якісної собівартості та ціни товару.

1.2. Завдання управлінського обліку для формування стратегічних рішень на підприємстві

На нашу думку, завдання управлінського обліку полягає у формуванні інформаційного забезпечення для аналізу потенційних ринків для підприємства,

що забезпечить проведення якісного стратегічного аналізу власного потенціалу та визначення ключових факторів успіху. Для розроблення системи показників, для оцінки ключових чинників прибутку і надають адекватну інформацію для забезпечення реалізації вибраної стратегії та складання звітності .

Кожне правильно сформоване завдання для облікової служби щодо управлінського обліку дозволить отримати максимально корисну інформацію для якісного прийняття стратегічного рішення. Ми розглянули основні завдання, які в своїй праці представили Биба В. та Матюшіна Ю. та навели основні стратегічні рішення, які можна прийняти за умови їх виконання.

- «Облік наявності та руху матеріальних, фінансових і трудових ресурсів й надання відповідної інформації по них менеджерам» [25]. На підставі виконаного завдання можна прийняти рішення для оптимізації витрат, зменшення браку при виробництві продукції та підвищення продуктивності праці.

- «Облік витрат і доходів, а також відхилень по них від встановлених норм, стандартів і калькуляцій по підприємству в цілому, структурним підрозділам, центрам відповідальності, технологічним рішенням тощо» [25]. Дане завдання дозволяє підприємству формувати фінансовий результат (прибуток/збиток) і визначити на якому етапі операційної діяльності втрачається найбільше прибутку.

- «Розрахунок різних показників фактичної собівартості продукції (робіт, послуг) і відхилення їх від нормативних та планових показників (повної виробничої собівартості, неповної виробничої собівартості, собівартості реалізованої продукції тощо)» [25]. Розрахунок собівартості дає змогу максимально планові показники зрівняти із фактичному, що в свою чергу дозволяє приймати стратегічні рішення, які стосуються закупівлі матеріалів та дозволяє формувати нормальний виробничий процес

- «Визначення фінансових результатів діяльності окремих структурних підрозділів за центрами відповідальності, новим технологічним рішенням, реалізованим виробам, виконаним роботам та наданим послугам» [25]. Даний переділ по підрозділах дозволить зрозуміти, який напрямок не є прибутковий чи

навпаки, що дозволить прийняти рішення стосовно максимального розвитку вигідного напрямку.

- «Контроль і аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства, його структурних підрозділів та інших центрів відповідальності» [25]. В результаті виконання даного завдання можна отримати ефективно прийняті рішення в управлінні та контроль за них виконанням.

- «Планування фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому, його структурних підрозділів та інших центрів відповідальності» [25]. Якісно сформований план на діяльність підприємства, можна раціонально розподілити грошові кошти та напрямки їх спрямування.

- «Прогнозування і оцінка прогнозу (надання висновку про вплив очікуваних в майбутньому подій на основі аналізу минулих подій та їх кількісна оцінка для цілей планування)» [25]. Даний процес дозволить сформувати правильні показники продажів та збуту продукції.

- «Складання управлінської звітності і надання її управлінському персоналу та спеціалістам для управління виробництвом та прийняття рішень на перспективу» [25]. Дозволить приймати стратегічні рішення управляючому персоналу для отримання максимальної ефективності діяльності.

Проаналізувавши всі вище сформовані завдання і ефект від їх виконання можна зробити висновок, що підприємство повинно планувати і аналізувати діяльність ринку, на якому вони працюють, але особливо мають приділяти уваги внутрішнім процесам для досягнення максимального ефекту.

На сьогоднішньому ринку важливим є забезпечення екологічно-соціальних показників. В розвинутих світових економіках забезпечення екологічної безпеки є передусім важливо. Для обліку витрат в управлінському обліку даного характеру ми вибрали основні завдання сформовані науковцями і відобразили в таблиці 1.3.

З даної таблиці ми бачимо, що збереження природи є дуже важливим і правильний прорахунок витрат допоможе максимально забезпечити дані завдання.

Таблиця 1.3. - Завдання управлінського обліку екологічно-соціального характеру та прийнятих управлінських рішень

Завдання облікової інформації екологічно-соціального характеру	Процес прийняття управлінських рішень
Застосування інноваційних технологій у виробництві екологічно чистої продукції	Підвищення конкурентоспроможності екологічно чистої продукції
Впровадження енергозберігаючих систем	Оптимальний рівень ресурсної залежності підприємства
Економія природних ресурсів	
Утилізація відходів та можливе їх повторне використання	Оптимальний рівень екологічної безпеки підприємства
Впровадження маловідходних та безвідходних виробництв	
Запровадження заходів очищення повітря та водного середовища	
Впровадження нових технологій для зменшення викидів	Використання системи квот, підвищення конкурентоспроможності підприємства

Джерела: [26;27].

Проаналізувавши вище сформовані завдання ми вирішили виділити наступні, які найбільше підходять для підприємств поліграфічної продукції:

1. Облік витрат і доходів, а також відхилень по них від встановлених норм, стандартів і калькуляцій по підприємству в цілому, структурним підрозділам, центрам відповідальності, технологічним рішенням тощо.

2. Складання управлінської звітності і надання її управлінському персоналу та спеціалістам для управління виробництвом та прийняття рішень на перспективу.

3. Застосування інноваційних технологій у виробництві екологічно чистої продукції.

Отже ми визначили основні завдання, які на нашу думку повинні ставитись перед управлінським обліком на підприємствах поліграфічної продукції. Саме вони повинні бути вирішені першочергово в процесі його організації.

1.3. Галузеві особливості управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції

Для власників бізнесу головною метою є пошук способів збільшити прибутки за рахунок скорочення витрат, так як ціна на ринку диктується попитом і вплинути на неї практично не можливо. В поліграфічній сфері управління витратами на друк є одним із найпростіших способів зробити це, оскільки мало залежить від продуктивності співробітників або бізнесу в цілому.

Що саме собою представляє управлінський облік розкрила в своїй роботі Шмигель О.Є. Дане визначення на нашу думку можна використати конкретно до поліграфічної галузі: «управлінський облік, як упорядкована система виявлення, вимірювання, збору, реєстрації, інтерпретації, узагальнення, підготовки, надання важливої для прийняття рішень підприємства інформації та показників для управлінської ланки, допомагає отримати відповідь на питання, в якому стані знаходиться підприємство, як необхідно розподілити наявні ресурси, щоб підвищити ефективність діяльності, як організувати структурні підрозділи на ефективну роботу. У системі управлінського обліку консолідується інформація про витрати, доходи і результати діяльності для цілей управління в аналітичних розрізах. При цьому керівництво підприємства самостійно вирішує, в яких розрізах класифікувати об'єкти управління бізнес-процесами і як здійснювати їх облік» [28].

Управлінський облік є важливою складовою ефективного управління підприємством. У поліграфічній галузі, як і в будь-якій іншій галузі виробництва, управлінський облік має свої особливості. Однією з основних особливостей є значна кількість видів продукції, яку виробляє підприємство. Види і кількість змінюється практично щодня. Крім того, кожен вид продукції може мати свої особливості виробництва, що потребує відповідних методів та інструментів управлінського обліку. «Проблемою для сучасної практики цієї системи вважається набір даних, сформований на основі фіксації минулих процесів та фінансово-економічних операцій, а також недостатнє урахування факторів

впливу зовнішнього середовища. Для розвитку обліково-аналітичного забезпечення науковцями пропонується використовувати в цій системі інструментарій стратегічного обліку та стратегічного аналізу» [29]. Автор у вищесказаній проблемі звернув увагу на відповідність облікової системи до законодавства України, але управлінський облік не є нормативно затвердженим, тому має змогу «імпровізувати» у формуванні витрат і доходів як це хоче бачити підприємство самостійно.

Для правильного і запланованого стану діяльності підприємства створюють прогнозовані бюджети. В поліграфічній галузі – це займає дуже важливе місце. В своїй роботі Писаренко Т.М. дала наступне визначення та навела методи отримання інформації: «прогнозування – це передбачення майбутньої діяльності підприємства, виступає складовою управлінського обліку. Процес прогнозування охоплює період від одного року до кількох, залежно від бачення керівництвом стратегії розвитку підприємства. Розрізняють різні методи прогнозування: експертних оцінок, економіко-математичного моделювання, екстраполяції трендів, інші . Метод експертних оцінок передбачає врахування суб'єктивних думок експертів про майбутній стан підприємства. Для експертних оцінок характерним є передбачення майбутнього на основі раціональних аргументів та інтуїції. Часто на практиці використовують комбінований метод прогнозування. Наприклад можливим є поєднання методу експертних оцінок з методом економіко-математичного моделювання. Метод економіко-математичного моделювання ґрунтується на дослідженнях різних об'єктів за допомогою їх представлення як систем (математичних моделей) і аналізу цих систем» [30].

Підбираючи методи калькулювання собівартості, важливо детально оцінити всі економічні показники, на які впливають певні підходи. На таблиці 1.4 відображено традиційні методи калькулювання, які можуть бути використанні на підприємствах, що виробляють поліграфічну продукцію.

Таблиця 1.4. - Традиційні методи калькулювання собівартості продукції на поліграфічних підприємствах

Метод калькулювання	Коротка характеристика методу
Позаамовний метод	Даний метод застосовується зазвичай при розробці складних виробів для індивідуального замовника, де застосовується як ручна праця так і механічна. Зазвичай дане виробництво не є циклічним і часто використовується в допоміжному виробництві.
Попроцесний метод	Даний метод є повною протилежністю попереднього, тому що використовується при циклічному виробництві одноманітної продукції.
Нормативний метод	При використанні даного методу витрати прораховуються за певними нормами, а прорахунок калькуляцій відбувається ще на стадії планування.
Фактичний метод	Даний метод є дуже простим, тому що сума витрат прораховується після закінчення виробництва по факту.
Змішаний метод	Даний метод називається змішаним, тому що застосовуються два попередніх методи.

Джерела: [31;32;33].

Традиційні методи є основною базою для маси підприємств, які використовують нормативний облік, тобто не використовують в своїй діяльності новизни. Дані підходи перевірені часом і практикою, тому сумніватися в них ефективності є марно. Та все ж з розвитком зовнішньої та внутрішньої економіки певні прошарки бізнесу шукають шляхи використання новітніх, прогресивних методів калькулювання собівартості продукції. В таблиці 1.5 розкрито основні методи, які використовуються на сучасних підприємствах

Таблиця 1.5. - Прогресивні методи калькулювання собівартості продукції на поліграфічних підприємствах

Метод калькулювання	Коротка характеристика методу
1	2
АВС-костинг	Даний метод ґрунтується на принципі поділу витрат на прямі і накладні. При чому непрямі витрати розподіляються не пропорційно певній базі, а за допомогою індексу- розподільвача – фактора, що має причинно- наслідковий зв'язок з витратами .наслідковий зв'язок з витратами.
Директ-костинг	Згідно даного методу обчислення собівартості тільки на основі прямих (змінних) виробничих витрат.
Абзорпшен-костинг	Даний метод ґрунтується на тому, що до виробничої собі вар-тості включаються всі виробничі витрати не залежно від того, є вони постійними чи змінними.

Продовження таблиці 1.5

Таргет-костинг	Застосовується на етапі проектування нового виробу або модернізації застарілої продукції. Даний метод розглядає собівартість не як заздалегідь розрахований за нормативами показник, а як величину, до якої повинна прагнути організація (цільова собівартість), щоб запропонувати ринку конкурентний продукт.
Кайзен-костинг	Зміст системи полягає у досягненні цільової собівартості продукції та пошуку шляхів зниження витрат до цільового рівня на стадії виробництва.
Калькулювання собівартості за стадіями життєвого циклу продукту	Згідно даного методу вимірювання й накопичення всіх фактичних витрат, пов'язаних із певним виробом упродовж його життєвого циклу.

Джерела: [31;32;33].

Сарапіна О.А. та Місюра О.Ю. охарактеризували це так: «дані методи направлені на оперативність обліку та його спрямованість на інформаційне забезпечення обліково-управлінської системи на підприємстві (калькулювання змінних витрат, цільовий розподіл непрямих витрат тощо). Проте використання даних методів на практиці вітчизняних підприємств не досить поширене, зокрема через низьку мінливість розвитку облікових підходів підприємств та значний рівень зношеності і застарілості технологій та засобів виробництва порівняно із зарубіжними. Таким чином, підприємствам, які хочуть досягти балансу між ефективністю системи обліку витрат виробництва та існуючим рівнем технологічного розвитку виробництва, доцільно вдосконалювати існуючі традиційні методи обліку (комбінація методів обліку, запровадження елементів зарубіжних методів тощо)» [34].

Кожне виробниче підприємство намагається оптимізувати витрати і для цього використовуються різні шляхи і напрями. У своїй праці Сосновська О.О. та Жидецька Х.В. виділили наступні: «до основних напрямів зменшення витрат виробництва і реалізації продукції підприємства належать: зменшення витрат сировини, матеріалів, палива й енергії на одиницю продукції; зменшення розміру амортизаційних відрахувань, що припадають на одиницю продукції; зменшення витрат заробітної плати на одиницю продукції; зменшення адміністративних і

накладних витрат у процесі експорту й імпорту товарів; ліквідація непродуктивних витрат і втрат» [35].

Сосновська О.О. та Жидецька Х.В. виділили техніко-економічні чинники, які впливають на економію ресурсів. «Найбільший вплив мають такі групи внутрішньовиробничих чинників: підвищення технічного рівня виробництва; удосконалювання організації виробництва і праці; зміна обсягу виробництва» [35].

«Усі вони призводять до зменшення витрат сировини, матеріалів, заробітної плати. Зменшення витрат сировини і матеріалів досягають за рахунок зниження норм їхнього використання, скорочення відходів і втрат у процесі виробництва та збереження і повторного використання матеріалів, впровадження безвідходних технологій» [35].

При оптимізації витрат виробництва використовують різні методи і всі вони є особливою складовою життя підприємства. Зазвичай у виробничих компаній націнка не є високою, тому кожна зекономлена копійка в собівартості продукту при великому тиражі (як на прикладі в поліграфічній галузі) створює певний бюджет, який можна використати в розвиток продукту чи отримати як прибуток. «Для підприємства надзвичайно важливою є інформація про структуру повної собівартості, оскільки зниження мінімально допустимої ціни можна досягти не лише за рахунок економії виробничих ресурсів, зниження витрат на оплату праці виробничих працівників, закупівлі дешевшої та менш якісної сировини тощо, але й за рахунок оптимізації адміністративних витрат, витрат на збут, інших витрат операційної діяльності»[36].

Проаналізувавши витрати підприємства поліграфічної галузі ми прийшли до формування доходу. Бобиль В.В. та Лавренюк Ю.С. сформували наступне твердження: «центр доходів – структурний підрозділ (або група підрозділів, відділ), що відповідає за отримання доходу і володіє необхідними ресурсами і повноваженнями, що впливають на збільшення доходів в рамках свого підрозділу (відділу). Планування в центрі доходів здійснюється шляхом визначення ризиків, реалізація яких може зменшити дохід, рентабельних товарів,

робіт та послуг. Прикладами центрів доходу є відділ збуту, маркетингу, відділ оформлення і обліку виконання господарських договорів та збуту готової продукції тощо, що свідчить про доцільність існування центрів доход» [37].

Отже основними особливостями поліграфічної галузі, що впливають на організацію управлінського обліку, є : 1. Серійність виробництва та прорахунок витрат для кожної партії відповідно.

2. Оптимізація браку виробництва та визначення основних шляхів для контролю за часткою даного напрямку витрат.

3. Автоматизація виробничих процесів за рахунок даних від управлінського обліку витрат підрозділів виробництва.

4. Визначення основного методу калькулювання собівартості продукції для кращого відображення статей витрат в управлінському обліку.

5. Використання максимально ефективних інформаційно-аналітичних програм для ведення управлінського обліку в виробництві поліграфічної продукції.

Висновки до розділу 1

На підставі дослідження теоретичних аспектів організації управлінського обліку на підприємствах поліграфічної галузі можна зробити наступні висновки:

1. Визначено значення управлінського обліку для ефективного прийняття управлінських рішень. Він надає компанії необхідну інформацію про фінансовий стан, продуктивність та ефективність діяльності. Результати ефективного аналізу даних показників є правильно прийняті стратегічні рішення.

2. Розкрито питання управлінського обліку, який охоплює як внутрішні, так і зовнішні аспекти діяльності компанії. Внутрішній облік допомагає відстежувати і аналізувати внутрішні процеси та фінансові показники, тоді як зовнішній облік стосується звітності перед зовнішніми зацікавленими сторонами.

3. Встановлено, що управлінський облік використовує аналітичний підхід для збору, обробки та аналізу даних. Він допомагає виявляти тренди, прогнозувати майбутні результати та приймати обґрунтовані рішення на основі фактів. Управлінський облік забезпечує зв'язок між бухгалтерськими даними та управлінським процесом. Він допомагає керівникам отримати доступ до важливої інформації для прийняття стратегічних та тактичних рішень.

4. Обґрунтовано, що застосування управлінського обліку може сприяти покращенню продуктивності і ефективності компанії шляхом виявлення проблемних сфер та впровадження відповідних стратегій інновацій та удосконалення процесів. Управлінський облік повинен бути постійно оновлюваним і адаптованим до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі компанії. Розвиток нових технологій та аналітичних інструментів також впливає на ефективність управлінського обліку.

5. Нами було встановлено, що у виробництві поліграфічної продукції застосовується по серійний розподіл прямих витрат на одиницю виготовленої готової продукції. Причинної цього є багатосерійність виробництва та безперервний тираж, який підсумовується певною партією чи закритою зміною. Ще однією особливістю даною галузі є постійність браку через значні обсяги виробництва, тому потрібно встановлювати раціональні підходи для визнання даних витрат і їх оптимізації.

6. Також ми визначили, що правильно підібраний метод калькулювання собівартості продукції у поліграфічній галузі допоможе раціонально і в максимально короткі терміни формувати закупочну ціну готової продукції для її подальшої реалізації. В процесі проведених досліджень ми проаналізували галузеві особливості виробництва поліграфічної продукції та встановили, що при багатосерійному виробництві важливо налаштувати процеси по відділам підприємства для максимально ефективного зв'язку та прийняття рішень по організації роботи виробничого процесу.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

2.1. Характеристика діяльності підприємств поліграфічної галузі

В сьогоденнішому світі не можна уявити жоден товар без стильної упаковки чи упакування (стрічки, бирочки, стікера, листівки тощо). Даний вид діяльності в Україні має дуже стрімку тенденцію розвитку, тому що сировина є недорогою і майже в кожному місті залишились картонні фабрики. Однак з іншої сторони, основним ресурсом є деревина, яка дуже довго відновлюється. Україна знаходиться на початковому рівні еко-продукції, тому в нашій державі мало можна зустріти виробництва екологічно чистої сировини для упаковки і для утворення якої не використовуються природні ресурси. Тому більшість трендів по зростанню зумовлює використання вітчизняної сировини.

Нами проведено дослідження діяльності підприємств поліграфічної галузі України за даними Державного комітету статистики. Обсяги реалізованої продукції за видами економічної діяльності в поліграфічній галузі в період з 2017 по 2022 року наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2017-2022 роках, тис. грн.

Код діяльності Рік	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
16.29. Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	3500708,6	3491298,2	4074651,4	6380991,4	5005425,2
17.21 Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари	19054075,3	-	-	27266038,5	24433134,3

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6
17.22 Виробництво паперових виробів господарсько-побутового та санітарно-гігієнічного призначення	4447520,1	4450448,5	4684676,2	-	-
17.23. Виробництво паперових канцелярських виробів	2061091,3	1785939,0	1713395,9	2245742,7	1624794,2
17.29. Виробництво інших виробів з паперу та картону	4905345,4	4775831,6	5630039,3	6632217,8	6054382,8
Разом	33968740,7	14503517,3	16102762,8	42524990,4	37117736,5

Джерело: Держстат [38].

Провівши аналіз динаміки реалізації продукції, ми прийшли до висновку, що найбільші обсяги припадають до напряму діяльності 17.21. «Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари». На 2018 рік загальна сума реалізації перевищували в три з половиною рази в порівнянні з іншими видами діяльності. За 2019-2020 рр. інформація відсутня, а в 2021 році в порівнянні з 2019 обсяги зросли на 43,1 %. Дана тенденція свідчить про розвиток напряму. Однак, в 2022 році в порівнянні з 2021 обсяги реалізації за видом діяльності 17.21 впали на 10,39 %.

Динаміка обсягів реалізації поліграфічної продукції підприємствами України наведена на рисунку 2.1.

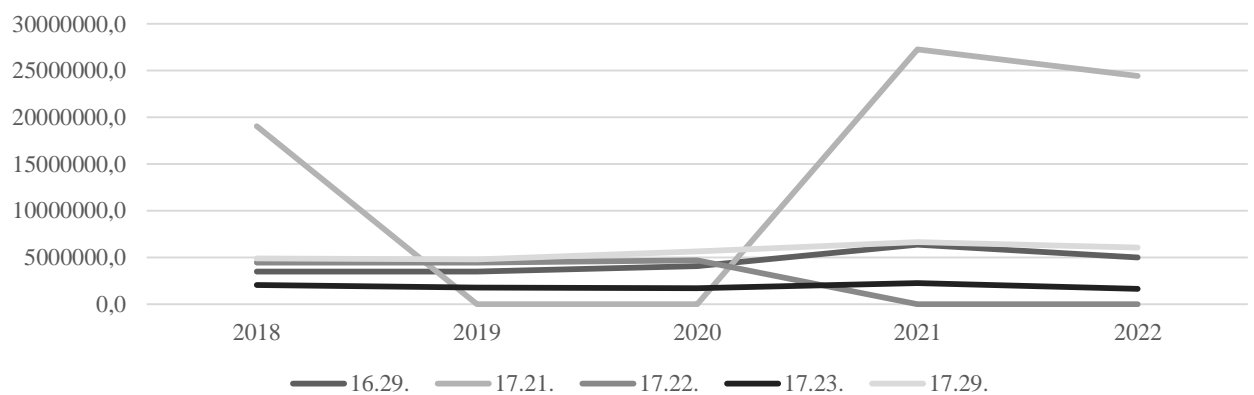

Рисунок 2.1 Динаміка обсягу реалізації поліграфічної продукції в Україні з 2018 по 2022 рр.

Джерело: Держстат [38].

Для того, щоб реалізувати продукцію, потрібно її виробляти. Динаміку обсягів виробленої поліграфічної продукції підприємствами України відображено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2. - Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2016-2020 роках, тис. грн.

Код діяльності Рік	2016	2017	2018	2019	2020
16.29. Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	1909730,1	2354785,5	3515172,9	3826950,3	3952473,6
17.21 Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари	-	-	19096700,1	-	-
17.22 Виробництво паперових виробів господарсько-побутового та санітарно-гігієнічного призначення	2500563,3	3241572,1	3905697,8	3978408,8	4243768,9
17.23. Виробництво паперових канцелярських виробів	1884667,5	1598206,2	1877457,2	1713974,1	1452951,3
17.29. Виробництво інших виробів з паперу та картону	3897143,0	4267732,2	4856215,8	4801357,2	5687830,2
Разом	10192103,9	11462296,0	33251243,8	14320690,4	15337024,0

Джерело: Держстат [39].

Аналізуючи вище наведена дані, ми бачимо позитивну тенденцію до збільшення обсягів виробництва. В 2020 році в порівнянні з 2019 прогрес становить 7,1 %. Дані за 2022 рік відсутні у зв'язку з воєнним станом.

На рисунку 2.2 ми бачимо тенденцію зміни обсягів виробництва поліграфічної продукції в період з 2016 по 2020 роки.

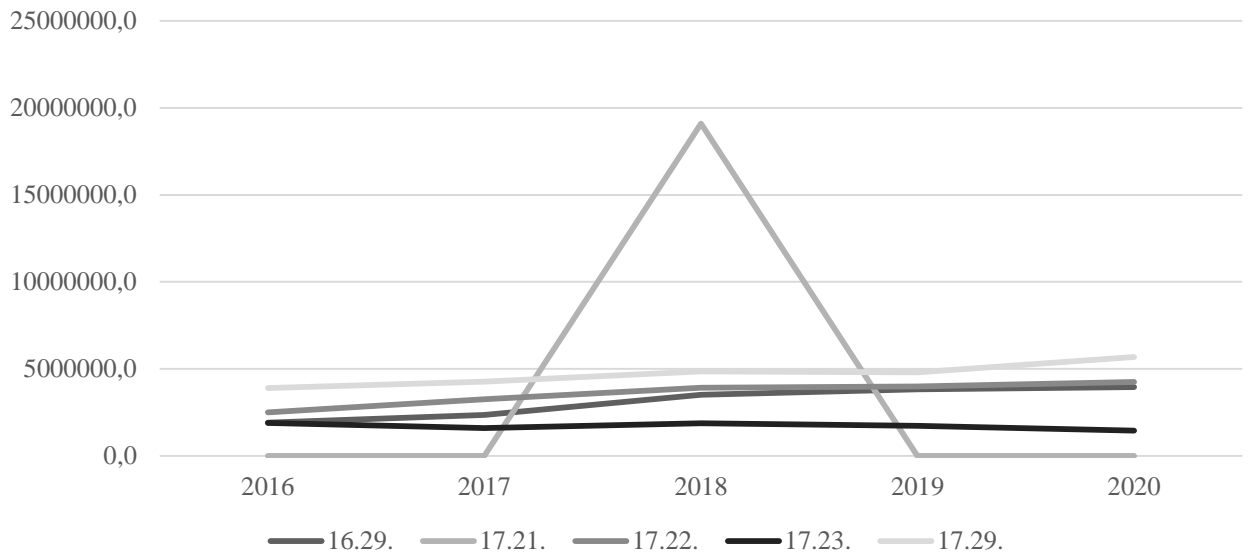

Рисунок 2.2 Динаміка обсягів виробництва поліграфічної продукції в Україні з 2016 по 2020 рр.

Джерело: Держстат [39].

З даного графіку ми бачимо регресивну тенденцію обсягів виробництва продукції за КВЕДом 17.23, який за період з 2016 по 2020 становить 22,91 %, що у вартісному вираженні становить -431 716,2 тис. грн.

Порівнявши обсяги реалізованої та виготовленої продукції, ми визначили, що показники не мають значних відхилень. Це може в свою чергу означати, що значних відхилень стосовно зменшення обсягів реалізації в даній галузі немає. Відповідні розрахунки ми відобразили в таблиці 2.3 .

Таблиця 2.3. - Порівняння між реалізованою та виготовленою продукцією по КВЕД 17.29. «Виробництво інших виробів з паперу та картону»

Показник	2018	2019	2020
Рік			
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	4905345,40	4775831,60	5630039,30
Обсяг виготовленої продукції, тис. грн.	4856215,80	4801357,20	5687830,20
Частка виготовленої продукції у реалізованій, %	99,00	100,53	101,03
Рентабельність	9,60	7,70	7,30
Приріст рентабельності, %	0,00	-19,79	-5,19
Чистий прибуток, тис. грн.	301407,20	269449,20	207874,40
Приріст чистого прибутку, %	0,00	-10,60	-22,85

Джерело: Держстат [40].

Нами було встановлено, що в період з 2018 по 2019 роки рентабельність продукції за КВЕДом 17.29. зменшилась на 19,79 %, що суттєво впливає на чистий прибуток, який в свою чергу зменшився на 10,60 %. Тенденція наступних років негативна, що в свою чергу впливає на стан та діяльність підприємств та можливість їхнього функціонування.

Поряд з зростанням обсягів виробництва нами встановлено спад кількості задіяних суб'єктів господарювання в даній галузі. В таблиці 2.4 відображено кількість діючих підприємств.

Таблиця 2.4. – Кількість діючих підприємств за видами діяльності в період з 2018 по 2022 роки

Код діяльності Рік	2018	2019	2020	2021	2022
16.29. Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	2345	2399	2200	1976	1706
17.21 Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари	409	413	412	430	376
17.22 Виробництво паперових виробів господарсько-побутового та санітарно-гігієнічного призначення	238	250	242	232	207
17.23. Виробництво паперових канцелярських виробів	592	584	531	517	420
17.29. Виробництво інших виробів з паперу та картону	385	432	419	421	371
Разом	3969	4078	3804	3576	3080

Джерело: Держстат [41].

Провівши аналіз динаміка діючих підприємств поліграфічної галузі ми визначили, що в період з 2018 по 2022 роки найбільша кількість підприємств припадає на 2019 рік. В останньому році досліджуваного періоду регрес з піковим роком становить -24,47 %, що у кількісному вираженні становить -998 суб'єктів господарської діяльності.

Дана ситуація дуже негативно відображається на економіці держави, що спричинила війна. По-перше зменшується кількість робочих місць, що

призводить до збільшення безробіття та зменшення рівня життя. По-друге зменшується розмір податкового надходження до бюджету, що призведе до зменшення фінансування соціально важливих потреб, а особливо на сьогоднішній день це – витрати на ЗСУ. По-третє зменшення підприємств призведе до монополізації на ринку, які в свою чергу зможуть контролювати цінову політику на ринку.

На рисунку 2.3 візуально зображена динаміка зміни кількості підприємств за видами діяльності.

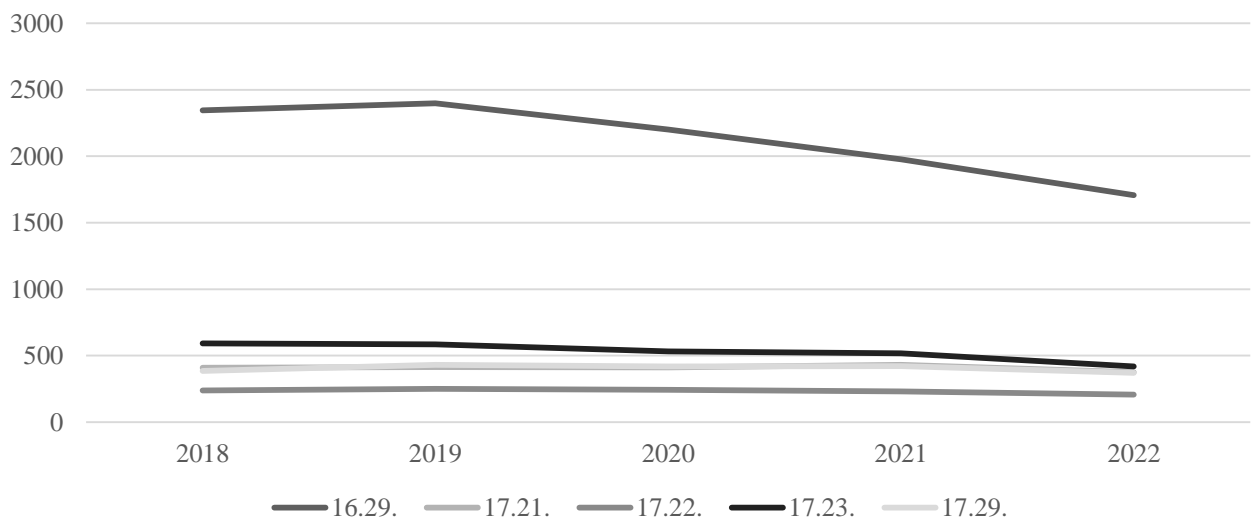

Рисунок 2.3 Графік зміни діючих підприємств за видами діяльності в період з 2018 по 2022 рр.

Джерело: Держстат [41].

Аналізуючи даний графік ми бачимо, що найбільш стабільним КВЕД «Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння». В період з 2018 по 2022 частка підприємств, які здійснюють дану діяльність зменшилась всього на 3,64%.

Розглянемо структуру підприємств за правовим статусом на прикладі КВЕДУ 16.29. за 2022 рік. Дану діаграму відображено на рисунку 2.4.

Рисунок 2.4. Структура підприємств за правовим статусом на прикладі КВЕДу 16.29 у 2022 році.

Джерело: Держстат [41].

З даної діаграми ми бачимо, що частка фізичних осіб-підприємців в даній галузі переважає у 3,762 рази відносно юридичних осіб. Даний показник може свідчити про те, що більша частка обсягу реалізації належить мікробізнесу.

В наступній таблиці проаналізовано, яка кількість суб'єктів господарювання належить до великих, середніх та малих підприємств.

Таблиця 2.5 - Кількість діючих підприємств поліграфічної галузі з розподілом на великі, середні, малі в період з 2018 по 2022 роки

Код діяльності	Рік	Розмір підприємств	2018	2019	2020	2021	2022
1	Рік	2	3	4	5	6	7
16.29. Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння		великі	-	-	-	-	-
		середні	8	14	16	14	15
		малі	2337	2385	2184	1962	1691
		Разом	2345	2399	2200	1976	1706
17.21 Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари		великі	1	1	1	3	3
		середні	53	55	53	48	41
		малі	355	357	358	379	332
		Разом	409	413	412	430	376
17.22 Виробництво паперових виробів господарсько-побутового та санітарно-гігієнічного призначення		великі	-	-	-	-	-
		середні	8	9	10	10	8
		малі	230	241	232	222	199
		Разом	238	250	242	232	207

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7
17.23. Виробництво паперових канцелярських виробів	великі	-	-	-	-	-
	середні	11	12	10	9	8
	малі	581	572	521	508	412
	Разом	592	584	531	517	420
17.29. Виробництво інших виробів з паперу та картону	великі	-	-	-	-	1
	середні	16	23	26	22	19
	малі	369	409	393	399	351
	Разом	385	432	419	421	371
Разом	великі	1	1	1	3	4
	середні	96	113	115	103	91
	малі	3872	3964	3688	3470	2985
	Разом	3969	4078	3804	3576	3080

Джерело: Держстат [42].

Аналізуючи дані таблиці 2.5, можна зробити наступні висновки:

1. Кількість великих підприємств поліграфічної галузі є незначною, але мають позитивну динаміку до збільшення.

2. Загальна кількість підприємств зменшується, значною мірою, через зменшення малих підприємств, що спричинене військовими діями на території України. Дані суб'єкти господарювання не мають фінансової подушки до надзвичайних ситуацій.

3. Стабільною є кількість середніх підприємств, яка не змінилась.

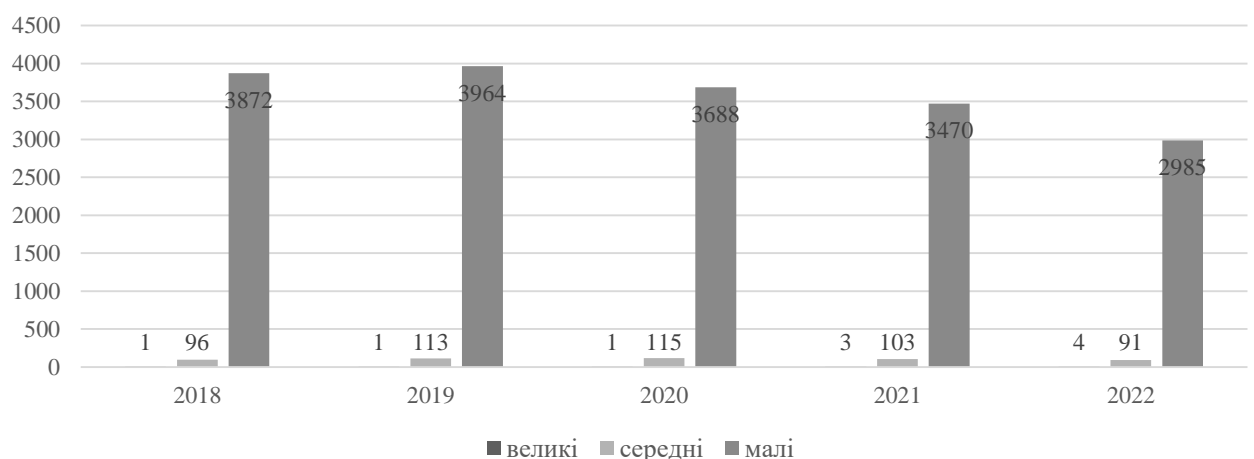

Рисунок 2.5 Динаміка кількості діючих підприємств поліграфічної галузі в розрізі великих, середніх та малих в період з 2018 по 2022 рр.

Джерело: Держстат [42].

З рисунку 2.5 ми бачимо, що найбільша частка підприємств даної галузі припадає до малих. Дана статистика є негативна для держави, бо це вказує на оптимізацію оподаткування.

Поряд з зменшенням кількості підприємств, зростанням обсягів виробництва і реалізації ми бачимо зростання кількості зайнятих в галузі. В таблиці 2.6 згруповані дані за період з 2017 по 2021 роки.

Таблиця 2.6. - Кількість найманих працівників за видами діяльності в період з 2017 по 2021 роки

Код діяльності	Рік	2017	2018	2019	2020	2021
16.29. Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння		3998	3617	3666	4066	4390
17.21 Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари		11378	11414	11286	12826	12910
17.22 Виробництво паперових виробів господарсько-побутового та санітарно-гігієнічного призначення		2603	2643	2751	2849	3004
17.23. Виробництво паперових канцелярських виробів		2794	2731	2347	2375	2258
17.29. Виробництво інших виробів з паперу та картону		4153	4179	4403	5049	4819
Разом		24926	24584	24453	27165	27381

Джерело: Держстат [43].

З 2017 по 2021 рік кількість зайнятих працівників в даній галузі зросла на 9,85 %, що у кількісному вираженні становить + 2455 фізичних осіб. Найбільший приріст припадає у період з 2019 по 2020 рік, що становить +11,09 %.

На рисунку 2.6 наведено динаміку кількості найманих працівників поліграфічної галузі за видами діяльності в період з 2017 по 2021 рр.

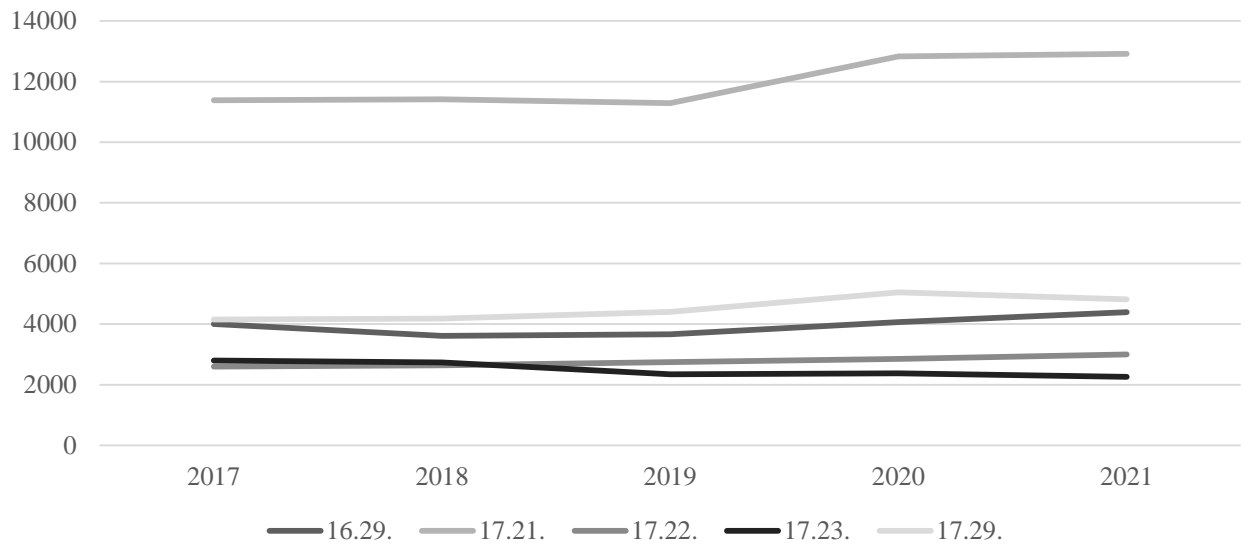

Рисунок 2.6 Динаміка кількості найманих працівників поліграфічної галузі за видами діяльності в період з 2017 по 2021 рр.

Джерело: Держстат [43].

З даного графіка ми б хотіли виділити приріст КВЕДу 17.21. за період з 2019 по 2020 рік, що становить +13,65 %. Даний прогрес впливає на загальний показник галузі в цілому.

В результаті проведеного дослідження ми визначили, що співвідношення реалізованої та виготовленої продукції не мають значного відхилення, на прикладі КВЕДу 16.29 в 2020 році реалізація перевищували лише на 3,09 %, що не є значимим.

Аналізуючи галузь в цілому бачимо негативну тенденцію в передвоєнний період, а саме загальна кількість підприємств в галузі з 2020 по 2021 роки зменшилась на 5,99 %, що у кількісному вираженні становить 228 одиниць. В воєнний період тенденція погіршилась і в 2022 порівнянні з 2021 кількість діючих підприємств зменшилась на 13,87%, що у кількісному вираженні становить 496 одиниць. Даний регрес впливає на галузь в цілому, зменшується кількість робочих місць, прибуток.

2.2. Організація управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції

Для дослідження практики управлінського обліку підприємств поліграфічної галузі нами взято за основу три підприємства. Управлінський облік – це внутрішня діяльність, яка пов'язана з конфіденційною інформацією, комерційними таємницями, такими як собівартість та ін. Нами було проведено дослідження кількох підприємств, які в роботі представлені, як: Об'єкт ЮО 1, Об'єкт ЮО 2, Об'єкт ФОП 3. Аналітичною одиницею для проведення дослідження, застосуємо – умовну (ум. од.). Всі три господарюючі суб'єкти функціонують на ринку більше 5 років і належать до мікропідприємств.

Проводячи аналіз організації управлінського обліку на досліджуваних підприємствах, ми визначили, що відповідальною особою яка формує, контролює та згруповує дані є – головний бухгалтер. Дуже часто інформація з даного обліку є конфіденційна, тому обмежена для інших користувачів, для яких вона не призначена. При веденні управлінського обліку головний бухгалтер керується інформацією, яку отримує з бухгалтерського обліку. В своїй роботі застосовують типові методи та прийоми, які рекомендовані для даного напрямку обліку та в певних момент підлаштовують під свої норми та побажання, так як даний облік не несе ніякої відповідальності, тільки перед внутрішніми користувачами. У своїй роботі застосовують бухгалтерські системи для обліку даних і певні звіти отримують саме звітти, але основна маса звітів формується через Excel та інші графічні додатки. Зазвичай користувачем даної звітності є керівник чи власник підприємства, але певні планувальні звіти можуть бачити керівники відділів та працівники.

Розглядаючи управлінський облік конкретно на підприємстві ми вирішили виділити наступні звіти :

- 1) помісячні та поквартальні продажі, ступінь виконання плану;
- 2) закупівлі матеріалів та сировини, похибка собівартості;
- 3) рівень виконання плану витрат по діяльності підприємства ;

4) планування прибутку та похибка виконання плану.

В першу чергу розглянемо основні планові бюджети в діяльності підприємств поліграфічної галузі. Основою кожного підприємства є величина реалізації продукції. Для кожного товару є фактори, які впливають на об'єми продажів. Якщо аналізувати реалізацію наших підприємств за 2022 рік ми бачимо, що обсяги зростають в передсвятковий період, тому варто це зауважити під час планування на 2023 рік.

Приклад плану бюджету продажів ми сформуваємо в таблиці 2.7 .

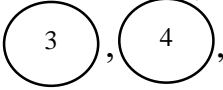
Таблиця 2.7. - Планування бюджетів з продажу на 2023 рік в розрізі номенклатурних груп

Номенклатурні групи товарів згідно КВЕДУ	2023				Разом
	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	
16.29.					
17.21.			2		
17.22.	1			4	
17.23.					
17.29.			3		
Разом					

Джерело: власна розробка.

При формуванні бюджетів продажів звертають увагу на різні фактори та намагаються аналізувати стан підприємства в розрізі періодів та номенклатури. В Таблиці 2.7. ми виділили основні напрями аналізу для проведення певних висновків та формування ефективних рішень.

З напрямку 1, 2 ми можемо зробити висновок про сукупний обсяг реалізованої продукції в конкретному кварталі, зробити аналіз частки кожної з наведених номенклатурних груп та у випадку не виконання плану зробити стратегічні рішення для максимізації продажів в наступних періодах, щоб реалізувати кінцевий результат.

Підбиваючи підсумки кожного з напрямів реалізації, як це показано на рисунках , можна провести паралелі як кожен із напрямів виконав поставлені цілі і як вплинув на кінцевий результат в цілому.

При ефективній реалізації важливим є те, щоб сторонні чинники не впливали на якість та швидкість доставки товару до клієнта. До таких факторів можна виділити :

1. Військовий стан. На сьогодні складна ситуація заважає значній частині бізнесу якісно виконувати свої обов'язки. Через постійні обстріли та блекаути суб'єкти господарювання не зможуть вчасно доставити товар покупцю.

2. Планування закупівлі. Якісно сформований план закупівлі допоможе мати весь товар та матеріали для виготовлення готової продукції в наявності, що в свою чергу не змусить клієнта очікувати.

3. Форс-мажор із постачальниками. Дуже часто в роботі бізнесу виступає так званий «людський фактор», який і впливає на якість роботи та надання послуг. Чи це в відносинах між клієнтом та продавцем, чи роботодавцем та працівником, чи з суб'єктом господарювання та контролюючим органом. Для того, щоб дані ситуації вирішувати швидко і чітко, потрібно якісно прописати договір між двома зацікавленими сторонами та у випадку так званого форс-мажору від постачальника ми будемо мати змогу компенсувати завдані нам збитки від нереалізованої продукції.

Кожне підприємство створює власний план продажів, який передається для відділу збуту. Зазвичай даний план збільшуються за тенденціями років чи товару на ринку. Якщо організація планує протягом року вводити новий напрям діяльності, який в свою чергу також має збільшити реалізацію, то це враховують. При складанні даних планів важливо встановити відсоток похибки для того, щоб при фактичному розрахунку дані збігались. Для підприємства ЮО 1 даний бюджет має наступний вигляд (таблиця 2.8).

Таблиця 2.8. – Бюджет із продажу на 2023 рік для номенклатурної групи «Конверти» у підприємства ЮО 1, тис. грн.

Номенклатура	2023				Разом
	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	
Конверт чорний	2218,50	2496,82	2611,13	3276,00	10602,44
Конверт білий	6655,50	4161,36	8070,75	6552,00	25439,61
Конверт зелений	3993,30	3329,09	5222,25	1638,00	14182,64
Конверт крафтовий	4880,70	4577,50	5459,63	5850,00	20767,82
Конверт фольгований	26622,00	27048,86	26111,25	29484,00	109266,11
Разом	44370,00	41613,63	47475,00	46800,00	180258,63

Джерело: матеріали підприємств.

В натуральному вираженні запланована кількість продажів продукції для номенклатурної групи «Конверти» наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9. – Запланована кількість виготовлення продукції на 2023 рік для номенклатурної групи «Конверти» у ЮО1, тис. шт.

Номенклатура	2023				Разом
	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	
Конверт чорний	98,60	110,97	116,05	145,60	471,22
Конверт білий	964,57	603,10	1169,67	949,57	3686,90
Конверт зелений	177,48	147,96	232,10	72,80	630,34
Конверт крафтовий	530,51	497,55	593,44	635,87	2257,37
Конверт фольгований	2893,70	2940,09	2838,18	3204,78	11876,75

Джерело: матеріали підприємств.

При плануванні реалізації конвертів важливо прорахувати позитивні тенденції в передсвятковий період, коли кінцевий споживач використовує даної продукції найбільше. Так з таблиці 2.9 ми бачимо, що підприємство в своєму плануванні на 2023 рік зауважило ці прирости.

Для того щоб якісно прорахувати ціну реалізації потрібно правильно сформулювати собівартість продукції, для цього розглянемо :

- виробничу собівартість;
- реалізовану собівартість.

На першому етапі формують калькуляцію продукції, яка буде виготовлятися. До складу конвертів входить:

- Картон (для кожного виду номенклатури застосовують відповідну щільність і колір). На всі види заданої номенклатурної групи використання на одиницю продукції становить – 580 см², а відсоток браку становить 3%.

- Фольга для тиснення(застосовують золото і срібло). Використання становить – 150 см² та брак не планується.

- Упаковка(конверти фасуються і різній кількості, тому розмір упаковки може відрізнятись). Продукція фасуються по 5 шт. в упаковці, тому на конверт списуємо – 0,2 шт. упаковки 17,5*18,5.

Зазвичай на досліджуваних підприємствах на прями матеріальні витрат закладають 30-35 % ціни продажу.

Для ефективної реалізації потрібно вчасне постачання сировини та матеріалів, тому паралельно з плануванням продажів складають план наявності запасів для виробництва. Приклад зображений на таблиці 2.10.

Таблиця 2.10. - Планування наявності сировини та матеріалів на 2023 рік для номенклатурної групи «Конверти» у підприємства ЮО 1, тис. грн

Номенклатура	2023				Разом
	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	
Конверт чорний	887,40	998,73	1044,45	1310,40	4240,98
Конверт білий	1929,13	1206,19	2339,35	1899,13	7373,80
Конверт зелений	1118,12	932,15	1462,23	458,64	3971,14
Конверт крафтовий	1405,85	1318,52	1572,61	1685,05	5982,04
Конверт фольгований	6655,50	6762,22	6527,81	7371,00	27316,50
Разом	11996,01	11217,80	12946,40	12724,20	48884,50

Джерело: матеріали підприємств.

З даної таблиці ми бачимо паралельну залежність в потребі наявності запасів для реалізації. Дану інформацію передають у відділ закупівлі, який заключає договори з постачальниками для подальшої торгівлі.

Планування сировини та матеріалів у натуральному виражені наведено в табл. 2.11.

Таблиця 2.11. - Планування наявності сировини та матеріалів на 2023 рік для номенклатурної групи «Конверти» у підприємства ЮО 1 у натуральному вираженні

Номенклатура	2023				Разом
	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	
Картон чорний, см2	57188,00	64362,42	67309,00	84448,00	273307,42
Картон білий, см2	559447,83	349795,73	678410,87	550747,83	2138402,25
Картон зелений, см2	102938,40	85816,54	134618,00	42224,00	365596,94
Картон крафтовий, см2	307696,30	288581,46	344193,75	368804,35	1309275,86
Картон фольгований, см2	1678343,48	1705254,22	1646144,02	1858773,91	6888515,63
Фольга, см2	699727,76	644950,96	742416,11	751292,61	2838387,44
Упаковка 17,5*18,5, шт.	932,97	859,93	989,89	1001,72	3784,52

Джерело: матеріали підприємств.

Всі витрати по виробництві акумулюються на 23 рахунку та при відвантаженні на склад продукції визнається як виробнича собівартість. Заробітна плата виробництва, комунальні послуги, доставка та інші витрати розподіляються пропорційно прямим матеріальним витратам на конкретну номенклатурну групу.

Таблиця 2.12. – Формування виробничої собівартості номенклатурної групи «Конверти» у ЮО1 на 2023 р., тис. грн.

Показник	Період	2023				Разом
		1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	
Прямі матеріальні витрати		11996,01	11217,80	12946,45	12724,22	48884,48
Заробітна плата відділу виробництва		1499,50	1402,22	1618,31	1590,53	6110,56
ЄСВ		329,89	308,49	356,03	349,92	1344,32
Комунальні послуги + оренда		1079,64	1009,60	1165,18	1145,18	4399,60
Доставка		839,72	785,25	906,25	890,70	3421,91
Інші витрати		1379,54	1290,05	1488,84	1463,29	5621,72
Виробнича собівартість		17124,30	16013,41	18481,06	18163,83	69782,60

Джерело: власна розробка.

В ході діяльності кожного підприємства виникають витрати, які не пов'язані з виробництвом продукції, а спрямовані на її реалізацію, на адміністрування та на інші потреби. Провівши паралелі з проаналізованих підприємств ми виділили наступні види в таблиці 2.13 .

Таблиця 2.13. - Витрати від діяльності підприємства на досліджуваних підприємствах

Витрати	Об'єкт ЮО 1	Об'єкт ЮО 2	Об'єкт ФОП 3
Підприємство			
Собівартість продукції	+	+	+
Заробітна плата(не включається виробництво)	+	+	+
Реклама	+	-	+
Оренда + комуналка	-	+	+
Комісія банку	-	-	+
Доставка	-	-	+
Розвиток	-	-	+
Податки	+	+	+
Інші витрати	+	+	+

Джерело: матеріали підприємств.

Об'єкт ЮО 1 в своїй діяльності виділяє основні напрями витрати, це : собівартість, заробітна плата, реклама та податку. Даний поділ є узагальненим і за контролем за кожним відповідає конкретний відділ, а це : виробництва, адміністрування, маркетингу та бухгалтерії відповідно.

Аналізуючи Об'єкт ФОП 3 ми бачимо, що застосовані всі види витрат, тому що поділу на відділи немає через незначну чисельність працівників та суттєвість кожної статті.

Для формування ціни потрібно сформувати реалізовану собівартість. На досліджуваних об'єктах даний показник формується однаково, тому ми вирішили згрупувати всі дані в таблиці 2.14 .

Таблиця 2.14. – Формування планованої собівартості реалізованої продукції на підприємстві для номенклатурної групи

Показник	2023				Разом
	Період	1 квартал	2 квартал	3 квартал	
1	2	3	4	5	6
Виробнича собівартість	1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	∑1

Продовження таблиці 2.14

1	2	3	4	5	6
Заробітна плата відділу збуту	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	$\Sigma 2$
Реклама	3.1.	3.2.	3.3.	3.4.	$\Sigma 3$
Оренда + комуналка	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.	$\Sigma 4$
Доставка	5.1.	5.2.	5.3.	5.4.	$\Sigma 5$
Інші витрати	6.1.	6.2.	6.3.	6.4.	$\Sigma 6$
Реалізована собівартість	$\Sigma 1.1.+2.1.$6.1.	$\Sigma 1.2.+2.2.$6.2.	$\Sigma 1.3.+2.3.$6.3.	$\Sigma 1.4.+2.4.$6.4.	$\Sigma 7$

Джерело: матеріали підприємств.

Кожна стаття витрат має своє особливе значення в досягненні максимально прибуткового кінцевого результату. Стовець «разом» відображає загальну картину кожного показника. Розріз по кварталах дає змогу зрозуміти, в якому періоді частка найбільша.

В таблиці 2.15 ми відобразили планову реалізаційну собівартість продукції номенклатурної групи «Конверти» на досліджуваному підприємстві.

Таблиця 2.15. - Формування запланованої собівартості реалізованої продукції на підприємстві ЮО 1 для номенклатурної групи «Конверти», тис. грн.

Показник Період	2023				Разом
	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	
Виробнича собівартість	17124,30	16013,41	18481,06	18163,83	69782,60
Заробітна плата відділу збуту	1866,55	1745,46	2014,44	1979,86	7606,30
Реклама	2483,02	2321,94	2679,75	2633,76	10118,48
Оренда + комуналка	684,97	640,54	739,24	726,55	2791,30
Доставка	256,86	240,20	277,22	272,46	1046,74
Інші витрати	1923,06	1798,30	2075,42	2039,80	7836,59
Реалізована собівартість	24338,77	22759,86	26267,13	25816,25	99182,00

Джерело: матеріали підприємств.

В результаті вище сформованої таблиці ми підсумували реалізовану собівартість для номенклатурної групи «Конверти». Всі витрати, які прямо не відносяться на собівартість продукції ми розподіляємо пропорційно до прямих матеріальних витрат, такі як : комунальні послуги, заробітна витрати на збут,

реклама, доставка тощо. Негативним є те що на досліджуваних підприємствах не розраховується реалізаційна собівартість продукції.

У таблиці 2.16 ми запланували валовий прибуток від номенклатурної групи «Конверти»:

Таблиця 2.16. – Формування планового валового прибутку від номенклатурно групи «Конверти» для ЮО1, тис. грн.

Показник Період	2023				Разом
	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	
Продажі	44370,00	41613,60	47475,00	46800,00	180259,00
Реалізована собівартість	24338,77	22759,90	26267,10	25816,30	99182,00
Валовий прибуток	20031,23	18853,80	21207,90	20983,80	81076,60

Джерело: матеріали підприємства.

Отже ми прийшли до висновку, що якісно сформований управлінський облік дає змогу приймати важливі стратегічні рішення, які в подальшому вплинуть на розвиток підприємства. Також ми виділили недоліки на досліджуваних підприємствах, а саме відсутність повної собівартості продукції. Її впровадження дозволить правильно формувати ціну реалізації з запланованою націнкою.

2.3. Облік витрат виробництва поліграфічної продукції

Джерелом інформації для формування показників управлінського обліку є бухгалтерський, який відображає собівартість виробленої та реалізованої продукції, а повна собівартість калькулюється тільки в управлінському.

У виробничих підприємствах використовується поділ по субконто, який відповідає певній номенклатурній групі. Пропонуємо розглянути даний поділ на прикладі підприємства ЮО1:

1. Виробництво – 23

2. Номенклатурна група «Конверти» –23.1

3. Номенклатура «Конверт білий» – 23.1.Білий

Маючи поділ по субконто в таблиці 2.17 сформуємо основні кореспонденції рахунків по виробництву конвертів:

Таблиця 2.17. – Основні кореспонденції рахунків у виробництві конвертів білих, грн.

Опис операції	Дебет	Кредит	Сума
Закупівля матеріалів	201	63	24600,00
Надходження матеріалів у виробництво	23.1.Білий	201	24600,00
Нарахована заробітна плата працівникам виробництва	23.1.Білий	66	1500,00
Нараховане ЄСВ на заробітну плату виробництва	23.1.Білий	65	330,00
Списано загальновиробничі витрати на виробництво	23.1.Білий	91	1100,00
Надходження готової продукції на склад	26	23.1.Білий	27350,00

Джерело: власна розробка.

В вітчизняних виробників поліграфічної продукції ми виділили наступні види витрат, які формують виробничу собівартість продукції:

1. Сировина та матеріали.

Розглядаючи дану статтю витрат потрібно виділити основні види, а це : основні матеріали – які використовуються прямо на продукцію, також їх називають «Виробничі запаси», як це прописано в НПСБО 9 «Запаси». В поліграфічній галузі до таких матеріалів відносять :

- а) картон;
- б) фарба;
- в) папір;
- г) фольга для тиснення;
- д) інші оздоблювальні матеріали.

При розрахунку калькуляції вони прямо розподіляються на одиницю виробу або на певну партію. Важливим є перевірка якісних показників даних запасів, тому що нестандартна вологість, пошкодження чи бруд можуть прямо вплинути на виробничий процес.

В обліку витрат матеріалів застосовують наступні первинні документи:

- а) прибуткові накладні(видаткові накладні від постачальника);
- б) вимоги-накладні;
- в) переміщення матеріалів;
- г) звіт виробництва за зміну;
- д) інші первинні документи.

Кожен документи є немало важливим при виробництві і порушення ведення обліку витрат може призвести до фіктивного зменшення витрат, що в свою чергу призведе до збільшення податкового навантаження.

В свою чергу для ефективного обліку застосовується система рахунків та відповідний їх поділ на номенклатурні групи.

Вся сировина та матеріали обліковуються на 201 рахунку, який в свою чергу розділяються на напрями куди будуть спрямовані дані запаси. В більшості аналізованих підприємств вони поділяються по виду картону та розміру упаковки. На підприємстві ЮО 1 застосовується наступна класифікація сировини та матеріалів:

Рахунок «201» :

- гофрокартон(201.1);
- картон для конвертів (201.2);
- картон для кондитерський коробок (201.3);
- ХДФ (201.4);
- та інші запаси (201.5).

Схема руху по даних рахунках виглядає наступним чином (рис. 2.7).

2. Напівфабрикат та куповані вироби.

До даних витрат включаються закупівлі запасів, які вже пройшли певну обробку і використовуються для виробництва поліграфічної продукції. Даний напрям прямо включається до собівартості.

На підприємствах поліграфічної продукції в рідких випадках зустрічається напівфабрикати, тому що виробництво не є складним та в більшості випадків із сировини відразу утворюється готова продукція. Але на підприємстві ЮО1

даний вид запасів використовуються для коробок які складаються з двох частин.
В бухгалтерському обліку це відображається наступним чином (рис. 2.8):

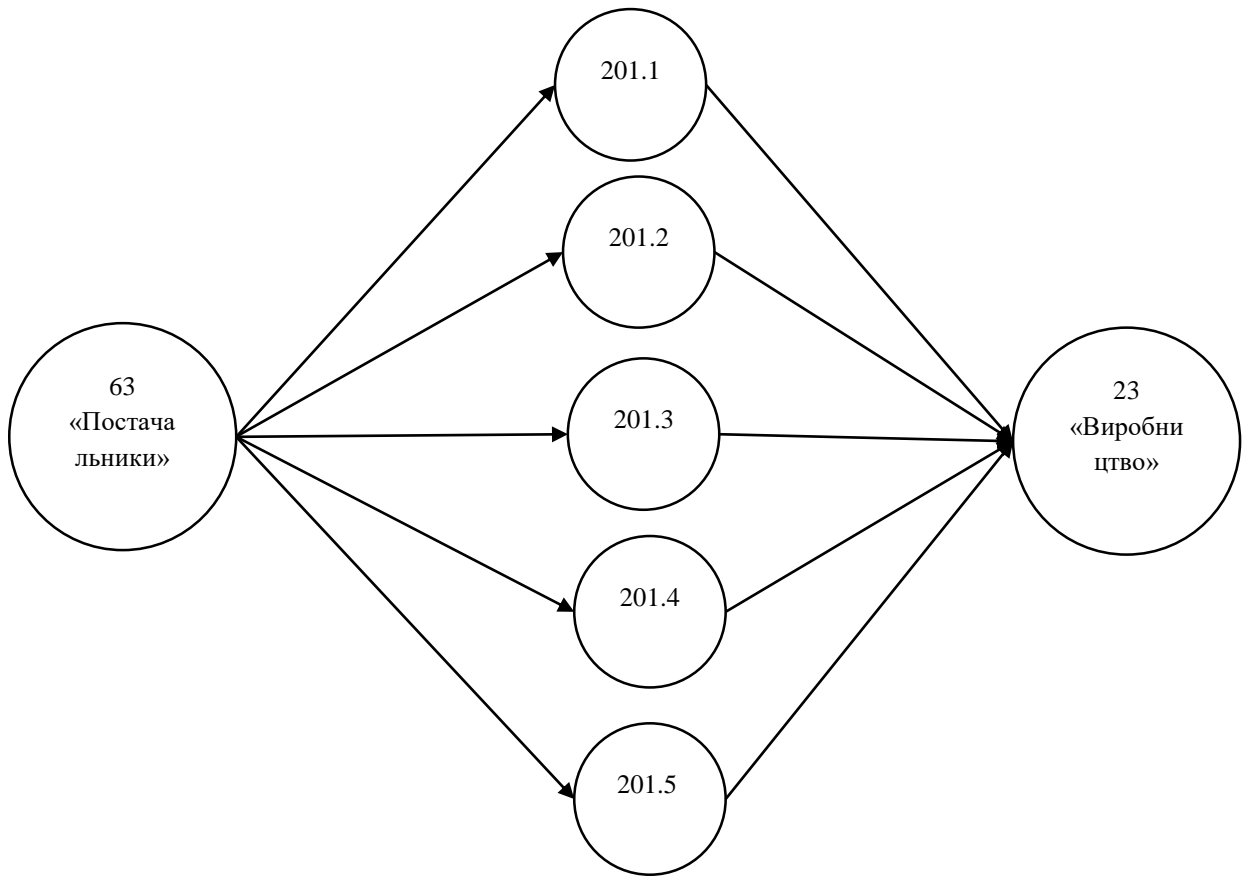

Рисунок 2.7 Рух сировини та матеріалів по бухгалтерських рахунках
Джерело: власна розробка.

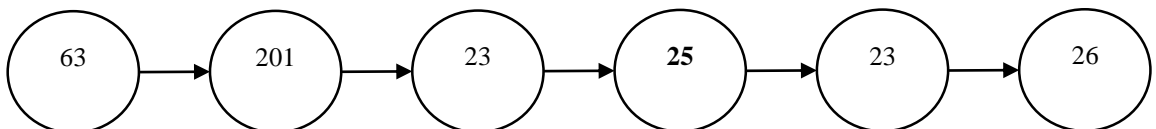

Рисунок 2.8 Рух напівфабрикатів по бухгалтерських рахунках.
Джерело: власна розробка.

В даного підприємствах купованих виробів не використовують.

3. Надані послуги сторонніх організацій у виробничому процесі.

В результаті виробництва підприємство не завжди має змогу закрити всі процеси власними працівниками. Це може бути зумовлено :

- недостатньою кваліфікацією;

- нехваткою працівників;
- складним виробничим процесом;
- великими обсягами виробництва.

І для того, щоб закрити певні питання підприємства поліграфічної продукції задіяють сторонні організації. Витрати понесені за надані послуги прямо включаються до виробничої собівартості продукції і розподіляють за тими методами, які прописані в обліковій політиці.

Первинними документи наданих послуг є: акти наданих послуг; звіт виробництва; калькуляція наданих робіт; прибуткові накладні.

4. Заробітна плата:

а) Основна. До основною заробітної плати відносять виконання робіт та послуг, які спрямовані на виробництво продукції. Вона визначається або як оклад (погодинна оплата праці), або як відрядна оплата, яка прораховується відносно виготовленої продукції.

б) Додаткова. До додаткової заробітної плати відносять роботи та послуги понесені у вигляді премій, надбавок, компенсацій передбачених законодавством. Дані витрати включаються прямо до собівартості або розподіляються пропорційно до основної заробітної плати.

В бухгалтерському обліку дані операції виглядають наступним чином (рис. 2.9):

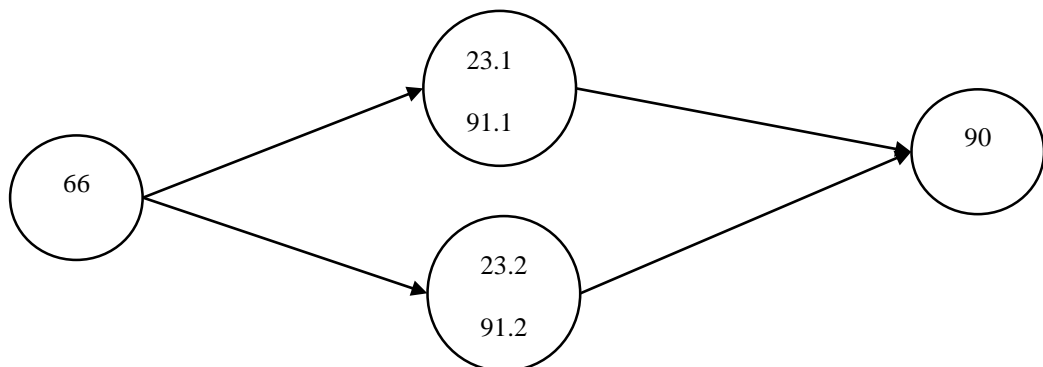

Рисунок 2.9 Нарахування основної та додаткової заробітної плати виробництва

Джерело: власна розробка.

5. Соціальне забезпечення.

В першу чергу до витрат по соціальному забезпеченню відносять відрахування по єдиному соціальному страхуванню, що забезпечує від держави лікарняні, декретні, пенсії та інші державні виплати. Що стосується приватного страхування, то дуже часто на виробничих підприємствах поліграфічної продукції використовують: медичне страхування, страхування життя від нещасних випадків, виплати на оздоровлення тощо. В розвинутих підприємствах намагаються максимально забезпечити моральний рівень життя працівника, для його максимальної працездатності і тому на даний напрям спрямовується значна частка витрат організацій.

В бухгалтерському обліку дані операції виглядають наступним чином (рис. 2.10).

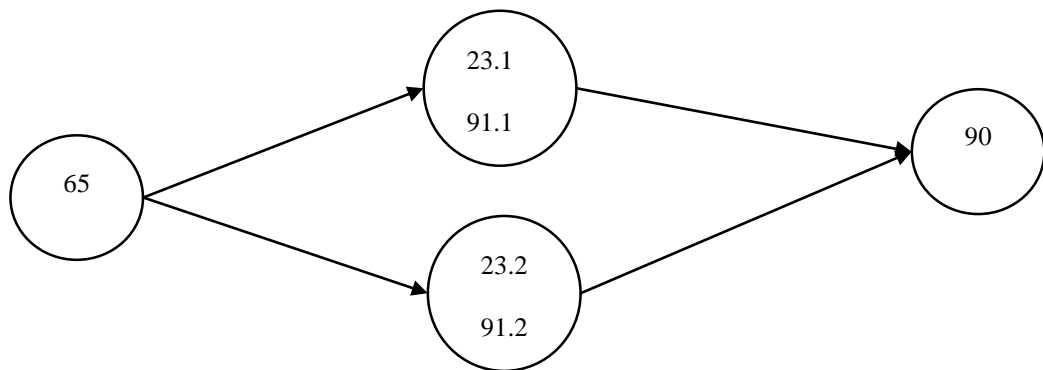

Рисунок 2.10 Нарахування соціального забезпечення основної та додаткової заробітної плати виробництва

Джерело: власна розробка.

6. Витрати від браку.

У виробничому підприємстві важливою статтею витрат є брак у виробництві. Через неякісне обладнання, непрофесійність працівників чи халатне ставлення значна частина продукції втрачає свій товарний вигляд, що унеможлиблює її реалізацію. Часто в даних підприємствах визначається норма розміру браку, перевищуючи яку матеріально відповідають працівники виробництва.

Основним первинним документом, який підтверджує факт утворення браку, є – звіт виробництва за зміну. На підставі якого формується списання даних

запасів на витрати підприємства. Дані витрати прямо впливають на собівартість виготовленої продукції. В сучасних поліграфічних підприємствах застосовують новітні технології, які зменшують «людський фактор», що в свою чергу зменшує розмір витрат від браку виробництва. Та ці машини дорого вартісні і не під силу багатьом організаціям, а розподіл даних витрат ми розглянемо в наступному пункті (рис. 2.11).

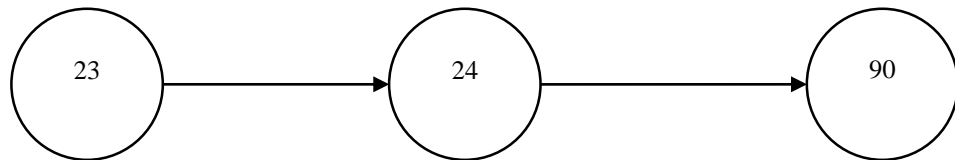

Рисунок 2.11 Списання браку на собівартість

Джерело: власна розробка.

7. Амортизаційні витрати основних засобів та їх утримання.

Основні засоби поліграфічного виробництва мають дуже високу вартість, яку потрібно перенести на собівартість виготовленої продукції, тому для цього застосовують – амортизаційні відрахування. Дані витрати мають різного виду розподіл і кожне підприємство визначає самостійно, що прописує в обліковій політиці організації.

Також важливою статтею витрат є утримання основних засобів. Це всі витрати понесені на підтримку нормального функціонування машин виробництва, які не впливають на його роботу спроможність.

В бухгалтерському обліку дані операції мають наступний вигляд (рис. 2.12).

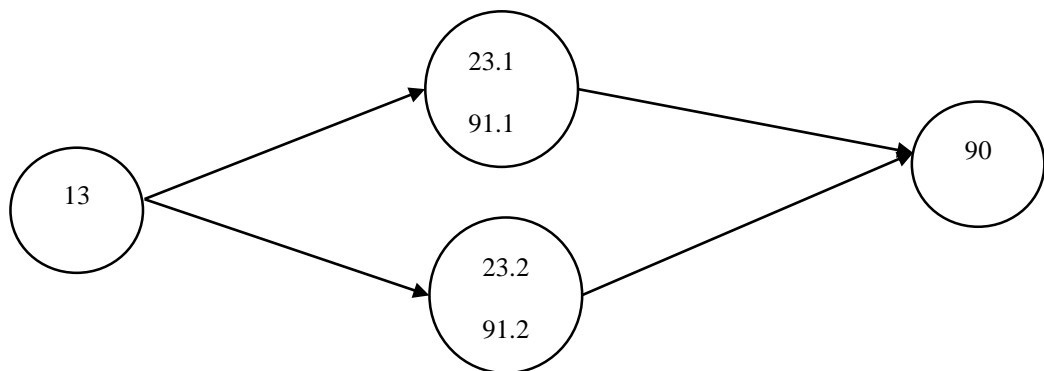

Рисунок 2.12 Нарахування амортизації на виробничі та загальновиробничі ОЗ

Джерело: власна розробка.

8. Загальновиробничі витрати

Даний вид витрат включає:

- комунальні послуги та оренда на виробничих цехах;
- заробітна плата працівників загального характеру, що прямо не впливають на виробництво;
- інші витрати понесенні для забезпечення функціонування виробництва.

Ці витрати пропорційно розділяються на одиницю виготовленої продукції відносно кількості випущеної продукції У своїй праці Михайлишин Н.П. стосовно прорахунку та розподілу витрат написав наступне: «основним об'єктом обліку витрат є окреме замовлення. В поліграфії замовлення – це робота, що виконується за договором підряду, пов'язана із виробництвом друкованої продукції і передачею її результатів замовнику. Таким чином об'єктом обліку витрат буде комбінація «замовлення + операція» [44].

«Об'єктами калькулювання є калькульовані групи і замовлення. Калькульованими групами в поліграфічній промисловості є: книжково-журнальна і етикетна продукція; картографічна продукція, газети, бланкова продукція, інша друкована продукція (лотерейні квитки, бланки військових квитків, паспортів тощо), непродовольчі товари (зошити, альбоми і папки для малювання і креслення тощо)» [44]. В обліковій політиці обов'язково прописують метод розподілу загальновиробничих витрат. Від цього залежить правильність формування виробничої собівартості продукції. При виборі методу розподілу загальновиробничих витрат на поліграфічних підприємствах найчастіше зустрічається метод розподілу по замовленнях чи партіях.

Все, що ми вище проаналізували, формує виробничу собівартість продукції, яку нам видає фінансовий облік, але бувають моменти коли потрібно проаналізувати: яка кінцева собівартість продукції, які фактори впливають на ціну, де найбільше прибуток підприємства втрачається. Для цього використовуються методи та прийоми управлінського обліку.

На даний момент ми маємо виробничу собівартість, яку назвемо умовно ВС, далі розкриємо, які витрати несуться в ході реалізації продукції і ми б хотіли виділити три напрями:

- витрати на зберігання продукції;

Продукція поліграфічної галузі є дуже делікатною і боїться вологи, тому потрібно обов'язково обігрівати приміщення та мати в наявності чи в оренді великі склади з значною кількістю персоналу.

- витрати на реалізацію продукції (відділ менеджменту);

Важливим відділ, який забезпечує реалізації продукцію клієнтові є – відділ менеджменту. Стосовно витрат можна виділити : оплату праці та соціальне забезпечення працівників, оренда приміщення, основні засоби та інші витрати, які використовуються саме в цьому напрямі.

- витрати на просування продукції(відділ маркетингу).

З розвитком інтернет торгівлі значну частку в витратах поліграфічної продукції займає реклама та просування продукції на ринку, яким займається відділ маркетингу. Витрати подібні що і в попередньому напрямі, але особливими є оплата інтернет-площадкам за просування продукції на їх платформах.

Всі ці витрати обліковуються на 93 рахунку бухгалтерського обліку і формують «Витрати на збут». Дані витрати можна розділити пропорційно до реалізованої продукції, або, можливо, якщо є поділ по підрозділах, прив'язати до окремого виду товару. На рис. 2.13 зображено формування реалізованої собівартості:

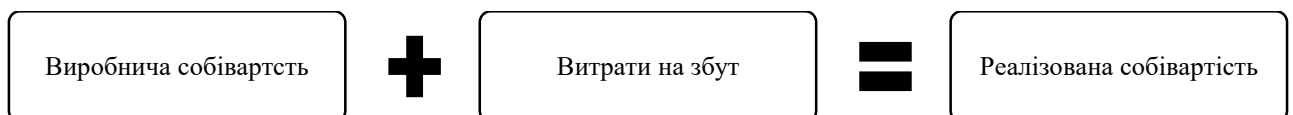

Рисунок 2.13 Формування реалізованої собівартості продукції

Джерело: власна розробка.

Отже в ході роботи ми визначили як формується виробнича та реалізована собівартість. Нами було встановлено, що на підприємствах виробничого

спрямування, де значна кількість номенклатури, розробляється поділ по субконто. Виділили основні етапи формування та статті які плавають як фактори на кінцевий результат.

Висновки по розділу 2

Вивчення практичних аспектів організації управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції дозволяє зробити наступні висновки

1. Аналізуючи галузь в цілому, встановлено, що найбільше виробництва здійснюється за КВЕД 17.21. «Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари». Даний вид діяльності поширений в Україні через те що для виготовлення сировини не потрібно складне виробництво, упаковка є дуже зручною і не має великої ціни, тому доступна для кожного. В даній галузі економіки задіяна значна частка працівників, що впливає на розвиток прямо пропорційно. Також цікавим фактом є те що $\frac{3}{4}$ підприємств даного сектору припадає саме на фізичних осіб-підприємців, тому більша частина доходу знаходиться в обороті малого та мікро- бізнесу.

2. Проаналізовано управлінський облік на конкретних підприємствах. Визначено що при плануванні продажів на наступний рік враховується вплив зовнішніх факторів на стан мікроклімату на ринку. Важливими показниками в управлінському обліку є – витрати, тому навели як кожне підприємство їх класифікує і на прикладі ЮО1 сформували основні звіти в їх плануванні. І на завершення склали плановий звіт кінцевого результату підприємства та визначили, що в даній галузі при великих оборотах, прибуток не є значним, що говорить про високу конкуренцію та високу ціну сировини.

3. Розкрито особливості руху даних в бухгалтерському обліку, які є інформаційною базою для ведення управлінського. Якісно сформована інформація є основним показником правильно прийнятого управлінського рішення. На кожному етапі формування собівартості продукції важливим є

забезпечення правильного ведення первинних документів, які в подальшому групуються в регістрах для формування звітів.

4. Для ведення бухгалтерського та управлінського обліку на підприємствах поліграфічної продукції застосовують типовий план рахунків, але для деталізації застосовують субконто, поділ по підрозділах та номенклатурних групах.

5. Досліджуванні підприємства застосовують типові методи формування виготовленої та реалізованої собівартості продукції, що є недоліком, тому що дані підходи не розкривають повну собівартість, яка є основою кінцевої ціни товару.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

3.1. Розробка управлінської звітності для підприємств поліграфічної галузі

Кожен суб'єкт господарювання зацікавлений у збільшенні свого чистого прибутку. Для того щоб даний показник максимально збільшити потрібно ефективно оцінювати кожен фактор, який на це впливає. Основну частину ціни продукту складає реалізована собівартість, але даний показник з фінансового обліку ми виділити не можемо, тому для цього варто застосувати управлінську звітність.

Проводячи дослідження діяльності підприємств поліграфічної продукції нами запропоновано систему показників управлінської звітності, основною метою якої є прийняття управлінських рішень щодо доцільності виробництва і продажу того чи іншого виду продукції.

Розроблена систем звітів впроваджена в діяльність підприємства і передбачає наступні складові:

1) звіт про відсоток виконання плану з продажів в місячному діапазоні. Приклад звіту для номенклатурної групи «Конверти» наведено на рис. 3.1;

2) звіт про структуру витрат для номенклатурної групи і відхилення від запланованих показників;

3) звіт про повну собівартість продукції в розрізі витрат для номенклатури

Звіт про відсоток виконання плану з продажів в місячному діапазоні надасть змогу керівниками приймати рішення в стислі терміни та не очікувати закінчення року для отримання інформації про продажі. Також можна приймати рішення про ведення нової продукції для виконання поставленої мети, як це зображено на рис. 3.1.

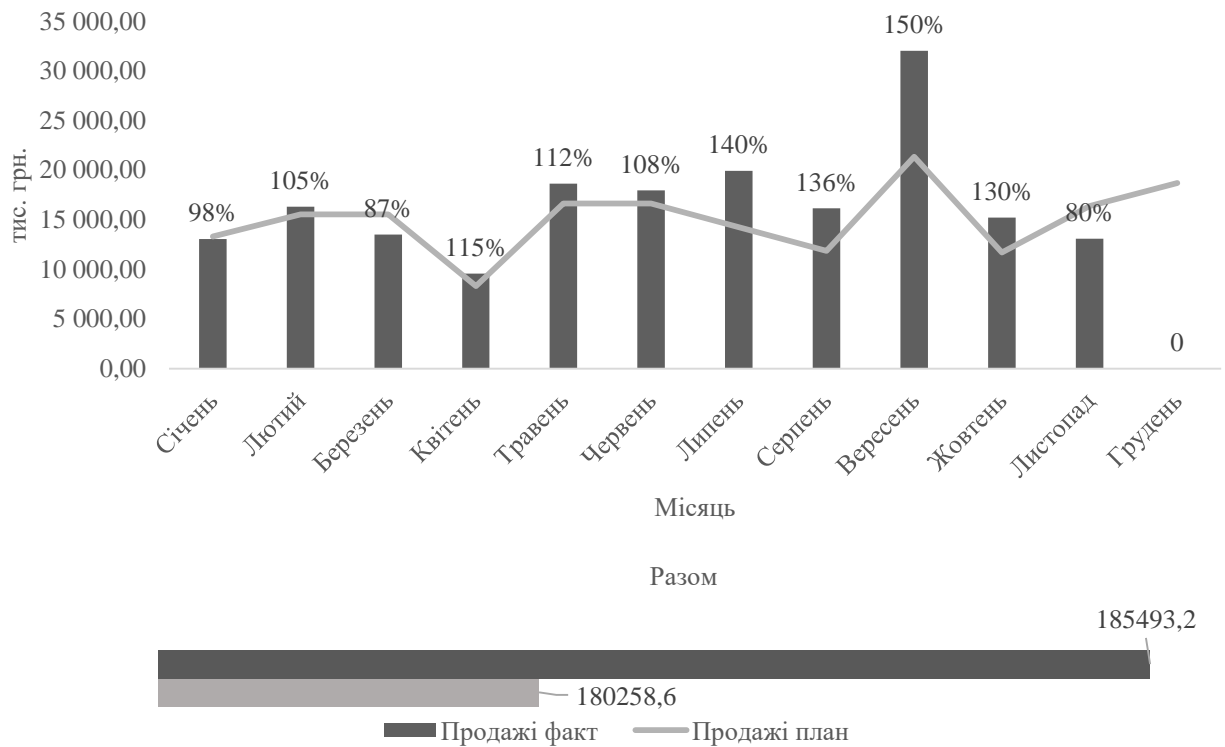

Рисунок 3.1 Звіт про продажі для номенклатурної групи «Конверти», тис. грн.

Джерело: власна розробка.

У наступному етапі ми сформуваємо звіт про витрати розподілені для конкретної номенклатурної групи. Даний звіт надасть змогу керівникам підприємства приймати рішення, стосовно економії відповідних статей витрат (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1. – Витрати від операційної діяльності розподілені для номенклатурної групи «Конверти» в жовтні 2023 р.

Номенклатурна група	Показник	Конверти, тис. грн.		
		План	Факт	Рівень виконання плану, %
1		2	3	4
Прямі матеріальні витрати		4453,48	5789,52	130,00
Заробітна плата		1585,25	1746,34	110,16
- відділу виробництва		556,68	677,54	121,71
- відділу збуту		692,95	703,21	101,48
- відділу адміністрування		312,38	342,18	109,54
- відділу обслуговування		23,23	23,42	100,80
Рекламна програма		921,81	1516,38	164,50
- Google		553,09	727,86	131,60
- Meta		326,32	712,70	218,40
- Інша реклама		42,40	75,82	178,80

Продовження таблиці 3.1

Податки	1256,45	1545,36	122,99
- на дохід та прибуток (податок на прибуток, ПДВ та єдиний податок)	907,70	1161,16	127,92
- ЄСВ	348,75	384,20	110,16
Комунальні послуги і оренда	1008,79	1283,67	127,25
- відділу виробництва	400,81	507,19	126,54
- відділу збуту	254,29	373,30	146,80
- відділу адміністрування	309,80	354,72	114,50
- відділу обслуговування	43,89	48,47	110,43
Доставка	407,10	739,53	181,66
- для нас(сировина та матеріали, обладнання, тощо)	311,74	388,74	124,70
- для клієнта	95,36	350,78	367,85
Інші витрати	1594,93	1978,34	124,04
- відділу виробництва	512,15	632,04	123,41
- відділу збуту	692,95	870,55	125,63
- відділу адміністрування	245,25	281,14	114,63
- відділу обслуговування	144,57	194,61	134,61
Повна собівартість номенклатурної групи	10219,02	13315,47	130,30

Джерело: власна розробка.

Перша колонка формується на підставі запланованих витрат на відповідний місяць, або можуть бути використані фактичні дані попереднього місяця. Колонка «похибка» розкриває ефективність планування і на підставі даних відхилення формується плановий показник наступного місяця. Важливо зазначити допустимість похибки, нами пропонується в межах 5%. Дані зміни можуть статись через незаплановане підняття цін на сировину чи наданні послуги сторонніми організаціями.

Для кращого розуміння частки витрат ми пропонуємо застосувати секторну діаграму (рис. 3.2).

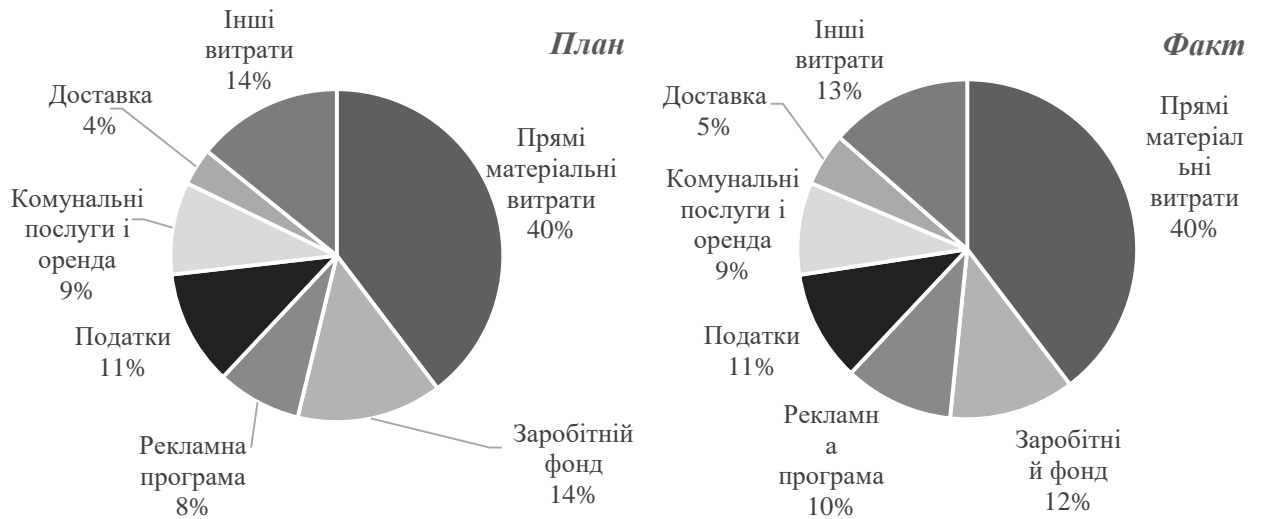

Рисунок 3.2 Відсоткове відношення витрат від реалізованої продукції для номенклатурної групи

Джерело: власна розробка.

З даного рисунку можна зробити висновки про частку кожної статті витрат у відповідний місяць для певної номенклатурної групи.

Всі витрати розподіляються пропорційно прямих матеріальних витрат, які для кожної продукції різні. На наступній таблиці ми вирішили деталізувати витрати в розрізі конкретної номенклатури. Даний розподіл допоможе сформулювати реалізовану собівартість продукції та закласти правильну націнку для максимального прибутку.

Повна собівартість продукції в розрізі витрат для номенклатури «конверт білий» в жовтні 2023 р наведена в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2. – Повна собівартість продукції в розрізі витрат для номенклатури «конверт білий» в жовтні 2023 р.

Номенклатура	Показник	Конверт білий, тис. грн.		
		План	Факт	Похибка, %
1		2	3	4
Прямі матеріальні витрати		332,35	463,96	139,60
Заробітна плата		155,35	183,78	118,30
- відділу виробництва		54,56	71,30	130,70
- відділу збуту		67,91	74,00	108,97
- відділу адміністрування		30,61	36,01	117,63
- відділу обслуговування		2,28	2,46	108,24

Продовження таблиці 3.2

Рекламна програма	90,34	159,58	176,65
- <i>Google</i>	54,20	76,60	141,32
- <i>Meta</i>	31,98	75,00	234,53
- <i>Інша реклама</i>	4,16	7,98	192,01
Податки	123,13	162,63	132,08
- <i>на дохід та прибуток (податок на прибуток, ПДВ та єдиний податок)</i>	88,95	122,20	137,37
- <i>ЄСВ</i>	34,18	40,43	118,30
Комунальні послуги і оренда	98,86	135,09	136,65
- <i>відділу виробництва</i>	39,28	53,37	135,88
- <i>відділу збуту</i>	24,92	39,29	157,64
- <i>відділу адміністрування</i>	30,36	37,33	122,96
- <i>відділу обслуговування</i>	4,30	5,10	118,58
Доставка	39,90	77,83	195,07
- <i>для нас(сировина та матеріали, обладнання, тощо)</i>	30,55	40,91	133,91
- <i>для клієнта</i>	9,35	36,92	395,01
Інші витрати	156,30	208,19	133,20
- <i>відділу виробництва</i>	50,19	66,51	132,52
- <i>відділу збуту</i>	67,91	91,61	134,91
- <i>відділу адміністрування</i>	24,03	29,59	123,09
- <i>відділу обслуговування</i>	14,17	20,48	144,55
Повна собівартість	996,23	1391,06	139,63
Повна собівартість одиниці, грн.	6,00	6,00	100,02

Джерело: власна розробка.

Частку кожної статті витрат ми відобразили на рис. 3.3.

Використавши розроблені звіти на прикладі конкретного підприємства ми отримали наступні результати: план витрат перевиконано пропорційно перевиконаного плану з продажів. Визначено, що відхилення в запланованій повній собівартості одиниці становить 0,02%, що не вплинуло на ціну реалізації. На дане відхилення вплинуло збільшення витрат на доставку, реклами та інших витрат.

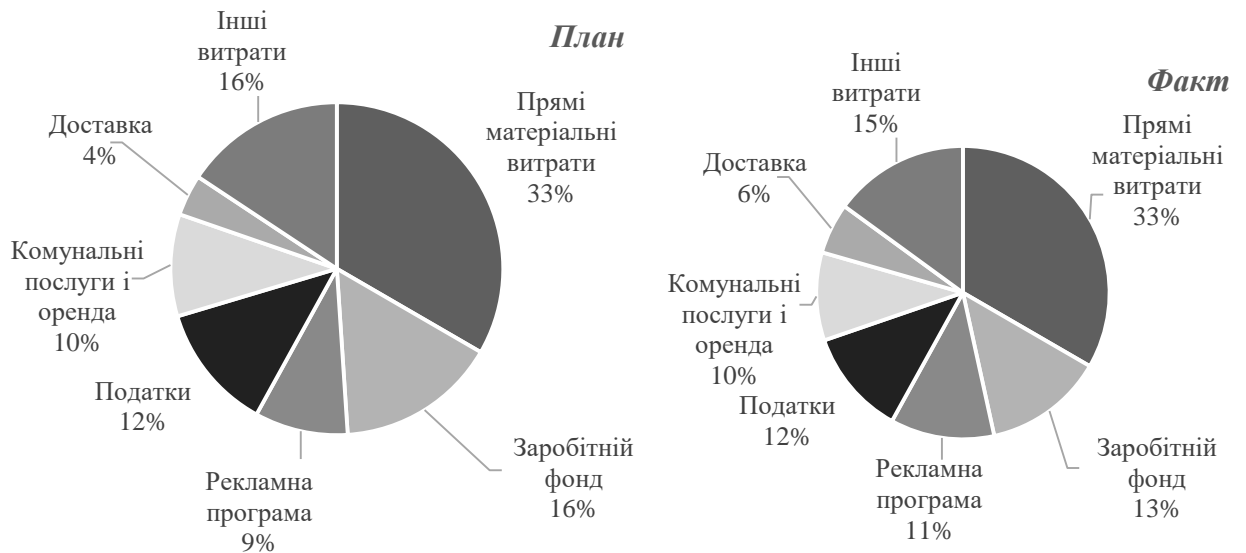

Рисунок 3.3 Відсоткове відношення витрат від реалізованої продукції для номенклатури

Джерело: власна розробка.

На нашу думку, дані управлінські звіти можуть використати підприємства поліграфічної діяльності, що допоможе їм контролювати свої витрати і формувати правильну собівартість продукції, на підставі якої приймати управлінські рішення щодо доцільності виробництва того чи іншого виду продукції.

3.2. Розробка алгоритму автоматизації управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції

Виробничі підприємства у своїй роботі організовують роботу максимально ефективно при залучення мінімальної кількості часу та запасів. Для того, щоб кожна функція виконувалась максимально ефективно та виконувались попередні умови потрібно проводити автоматизацію роботи на кожному етапі формування інформаційної бази для управлінського обліку. Нами запропоновано алгоритм, за допомогою якого всі виробники поліграфічної продукції зможуть

максимально ефективно проводити аналіз своєї роботи та приймати стратегічно важливі управлінські рішення.

Для того, щоб розкрити алгоритм автоматизації ми виділимо 5 етапів в роботі виробничого підприємства, а саме:

1. планування роботи підприємства;
2. закупівля сировини;
3. виробництво продукції;
4. реалізація виробленої продукції;
5. формування управлінської звітності.

На першому етапі важливо мати якісно згруповану інформацію минулих років, яка може зберігатися на відповідних серверах, жорстких дисках чи носіях пам'яті. Дуже часто в облікових програмах є внутрішньо розроблені звіти для планування, які можна використати для роботи. Та на нашу думку, «планування» - це стратегія, яку ставить собі підприємство на наступний рік, тому потрібно залучити більш графічно і візуально орієнтовані програмні забезпечення для даного етапу роботи, такі як Excel, PowerPoint та інші. Планування має містити чіткі показники, які в подальшому передаються відповідним відділам для їх реалізації.

Для конкретного планування потрібно якісно згрупувати номенклатури. Нами пропонується створення відповідних груп для швидкого доступу до продукції та її деталізації (рис. 3.4).

Також для того, щоб уникнути пересортиці та нестатку товару на складі потрібно вводити систему артикулів. Нами пропонується починати даний набір з перших букв назви номенклатури (рис. 3.5).

Коло...	Ціновa гру..	Артикул	Найменування
			Готова продукція
			Конверти з тисненням
			Кольорові конверти
			Конверти білі з тисненням
			Конверти зелені з тисненням
			Конверти крафт з тисненням
			Конверти фольговані
			Конверти червоні з тисненням
			Конверти чорні з тисненням
			Новорічні конверти
			Оksamитові конверти
			Перламутрові конверти
			Подарункові сертифікат

Рисунок 3.4 Групування номенклатури відповідно до її виду.

Джерело: власна розробка.

Коло...	Ціновa гру..	Артикул	Найменування
			Готова продукція
			Конверти з тисненням
			Конверти білі з тисненням
		КБ00	Конверт білий (16*11см)
		КТ301	Конверти білі з золотим тисненням №01 З Днем Народження
		КТ302	Конверти білі з золотим тисненням №02 НВ
		КТ303	Конверти білі з золотим тисненням №03 З найкращими побажаннями
		КТ304	Конверти білі з золотим тисненням №04 Вітасмо
		КТ305	Конверти білі з золотим тисненням №05 Wedding
		КТ306	Конверти білі з золотим тисненням №06 For You
		КТС01	Конверти білі з срібним тисненням №01 З Днем народження
		КТС02	Конверти білі з срібним тисненням №02 НВ
		КТС03	Конверти білі з срібним тисненням №03 З найкращими побажаннями
		КТС04	Конверти білі з срібним тисненням №04 Вітасмо
		КТС05	Конверти білі з срібним тисненням №05 Wedding
		КТС06	Конверти білі з срібним тисненням №06 For you

Рисунок 3.5 Номенклатура з присвоєними артикулами

Джерело: власна розробка.

Для того, щоб прямі матеріальні витрати присвоювались відповідній групі пропонуємо ввести класифікацію витрат відповідно до номенклатурних груп, як це зображено на рис. 3.6.

Елемент Номенклатура: Конверти білі з золотим тисненням №04 Вітаємо

Дії | Перейти | Файли | Зображення | Настройка... | Друк

Група: Конверти білі з тисненням

Найменування: конверти білі з золотим тисненням №04 Вітаємо Код: 000004409

Артикул: КТ304 Вид номенклатур.. Продукция

Базова од.: шт Бланк суворого обл..

Од збер. зал.: шт Вести облік по серіях

Од для звітів: шт

Од місць: Ваговий това..

Найменування повне: Конверти білі з золотим тисненням №04 Вітаємо

По у... Дод... Оди... Про... Вла... Кат... Комп... Штр... Рах... Місц... Ціни... Дод..

Облік ПДВ, реквізити для податкової накладної

ПДВ: Без ПДВ Пільга по ПДВ (ст. Кодексу для деклар. по ПДВ):

Код пільги з ПДВ (згідно з Довідниками податкових пільг):

Код для ПН (по-умовч.): T X

Вимірюється в сумовому виразі (діє до 28.02.2014 р.)

Оподатковується акцизним податком у р.. Ст. декл. акцизного податку:

Аналітика витрат

Стаття витрат:

Номенклатурна група витрат: Конверти

Коментар:

<< Назад Далі >> OK Записати Закрити

Рисунок 3.6 Формування номенклатурної групи витрат

Джерело : власна розробка.

На етапі номер «2» проводиться закупівля сировини, матеріалів та інших необхідних компонентів для виробництва якісної продукції. На даному етапі важливо виконати три умови (рис. 3.7).

Рисунок 3.7 Основні складові закупівлі

Джерело: власна розробка.

На виробничому підприємстві постачальники сировини зазвичай одні і ті ж, тому для автоматизації роботи потрібно налаштувати зв'язок між нашим відділу закупівлі, постачальником та складом(чи виробництвом напряму). В пергу чергу потрібно правильно сформулювати і присвоїти кожному матеріалу артикул(бажано номер має збігатися із номер від постачальник) це дозволить зекономити час при формуванні замовлень та запиту в потребі певних складових склад зможе напряму формувати сам через спільні облікові програми. Наступним етап є приймання матеріалів, зазвичай на це іде багато часу, тому що партії приходять великі і їх перерахунок доволі тривалий, тому наша пропозиція полягає в тому щоб були встановлені відповідні ваги, які будуть переводити масу сировини в кількість, що значно зекономить час приймання. Дані пропозиції автоматизують роботу закупівлі та приймання товару на склад.

В третьому етапі проходить виробництво продукції і тут важливо налаштувати передачу інформації про виготовлення продукції, брак та потребу в сировині. Для цього ми пропонує встановлювати обладнання для швидкого підрахунку та додаткові планшети для передачі звітів з виробництва до облікової служби. Це дасть змогу швидше обмінюватися даними та швидше формувати управлінські звіти про виробництво. Також важливо правильно формувати калькуляцію продукції, як це відображено на рис. 3.8.

При реалізації продукції важливо налаштувати правильний взаємозв'язок з клієнтом, а для цього допоможуть відповідні облікові CRM програми. Дані додатки допоможуть формувати щоденні управлінські звіти про продажі та планування на наступні періоди.

Для того щоб зекономити час набивання накладних пропонуємо провести інтеграцію бухгалтерської програми з сайтом підприємства. Це надасть змогу прямої передачі інформації та швидкого реагування на поставлені замовлення від покупця. Для прикладу ми пропонуємо сформулювати як на рис. 3.9.

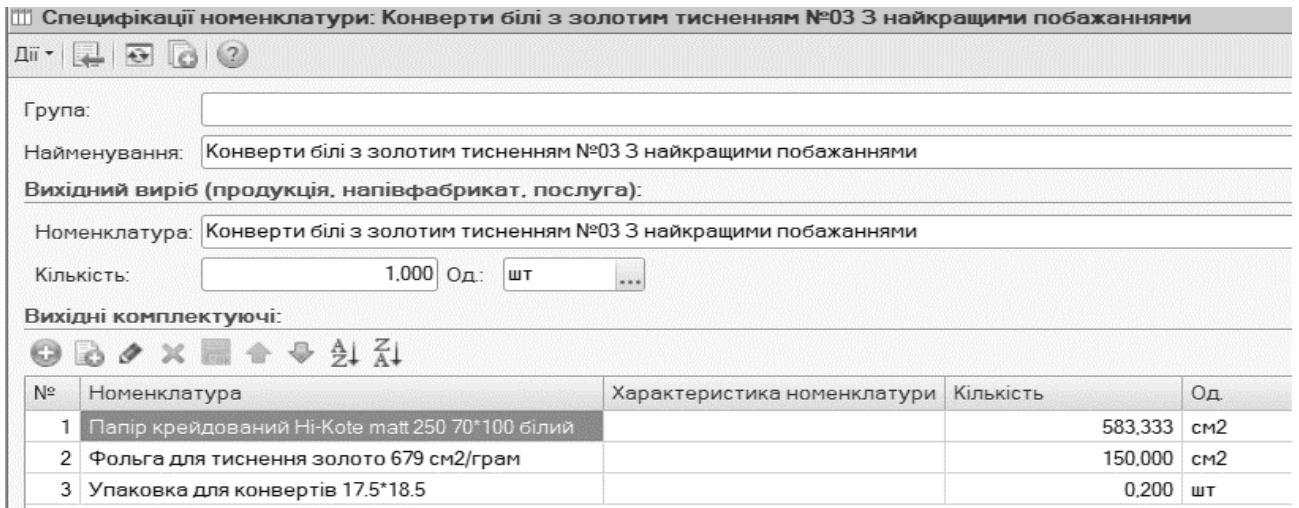

Рисунок 3.8 Формування калькуляції номенклатури

Джерело: власна розробка.

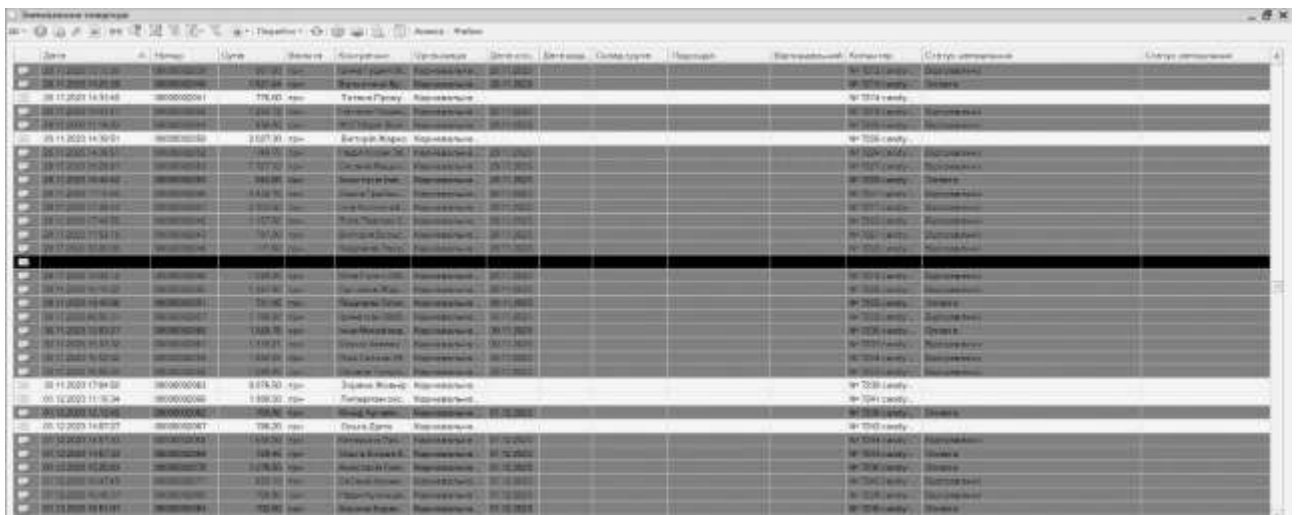

Рисунок 3.9 Приймання замовлень в бухгалтерську програму від сайту організації

Джерело: власна розробка.

Також ми пропонуємо фільтрувати замовлення за допомогою статусу, який буде мати відповідний колір для кращого візуального відображення. Нами запропонована наступна послідовність:

- нове замовлення(без кольору);
- очікування наявності товару/продукції(малиновий);
- очікування оплати(жовтий);

- оплачене(зелений);
- в обробці складу(бежевий);
- відправлено(блакитний);
- скасоване(чорний).

На підставі даних статусів можна буде робити висновки про швидкість опрацювання замовлення на кожному етапі реалізації.

В заключному етапі ми формуємо управлінську звітність для автоматизації роботи та швидшого опрацювання даних ми пропонуємо сформувані певні правила та методи і прописати відповідну облікову політику внутрішнього використання для управлінського обліку. Це надасть змогу якісно опрацювати матеріал та сформувані відповідно структуровані управлінські звіти.

Нами було запропоновано алгоритми автоматизації управлінського обліку на виробництві поліграфічної продукції, що надасть змогу для даних підприємств максимально ефективно складати управлінську звітність при мінімальних затратах часу та ресурсів.

Висновки по розділу 3

В процесі проведеного дослідження нами було встановлено, що на підприємствах поліграфічної звітності не формується повна собівартість продукції та визначили, що потрібно проводити автоматизацію роботи, тому нами було запропоновані наступні розробки:

1. Було розроблено звіт про формування повної собівартості продукції для номенклатурної групи та номенклатури конкретно. Дана розробка допоможе підприємствам: формувати правильну ціну продукції; аналізувати на якому етапі втрачається найбільша частка прибутку та проводити оптимізацію. Також особливими є порівняння планових і фактичних показників, що надасть правильну інформацію для планування майбутніх періодів.

2. Також ми запропонували алгоритм автоматизації роботи на поліграфічному підприємстві на кожному етапі формування та реалізації продукції. Сформовані підходи допоможуть вчасно обмінюватися інформацією між відділами та швидше приймати управлінські рішення керівництвом організації.

ВИСНОВКИ

Дослідження підтвердило важливість організації управлінського обліку у виробництві поліграфічної продукції в умовах зростання конкуренції, технологічних змін та змін у споживчих потребах.

1. Встановлено особливості ведення управлінського обліку у різних галузях економіки та ми визначили, що в нашій економіці найчастіше аналізують і проводять дослідження в сільськогосподарській, будівельній та транспортній галузях. Також ми помітили появу ведення даного обліку в ІТ галузі, що є новітнє для України, але покладає великі перспективи.

2. Виділено основні завдання, які ставлять перед собою працівники в даному напрямі діяльності та ми визначили, що важливо приділяти увагу соціально-екологічному напрямку, тому що дана галузь працює з сировиною, яка виробляється з біомаси.

3. Визначено, що важливо вибрати правильні методи калькулювання, тому нами було проаналізовано прогресивні. Також важливо групувати продукції, яку виробляють по серії чи партії, тому що це дає змогу відслідковувати брак та створювати шляхи для вирішення даних незапланованих витрат.

4. Встановлено, що кількість діючих підприємств суттєво зменшилась в період з 2018 по 2022 рік регрес становить 22,4 %. Дана негативна тенденція спричинена різними факторами, що негативно впливають на економіку в цілому. Аналізуючи діяльність підприємств у поліграфічній галузі, ми визначили, що це галузь зі значною динамікою та конкурентною боротьбою. Статистичні показники вказують на зростання обсягів виробництва, але й на велику чутливість до технологічних та ринкових змін. Збільшення конкуренції вимагає від підприємств постійного вдосконалення процесів та стратегій для забезпечення стійкості на ринку.

5. Проаналізовано управлінський облік на конкретних підприємствах. Визначено що при плануванні продажів на наступний рік враховується вплив зовнішніх факторів на стан мікроклімату на ринку. Важливими показниками в

управлінському обліку є – витрати, тому навели як кожне підприємство їх класифікує і на прикладі ЮО1 сформували основні звіти в їх плануванні. І на завершення склали плановий звіт кінцевого результату підприємства та визначили, що в даній галузі при великих оборотах, прибуток не є значним, що говорить про високу конкуренцію та високу ціну сировини.

6. Розкрито особливості руху даних в бухгалтерському обліку, які є інформаційною базою для ведення управлінського. Якісно сформована інформація є основним показником правильно прийнятого управлінського рішення. На кожному етапі формування собівартості продукції важливим є забезпечення правильного ведення первинних документів, які в подальшому групуються в регістрах для формування звітів.

7. Дослідження показало, що ефективне управління фінансами вимагає ретельного вивчення та оптимізації витрат на сировину, працю, обладнання, а також врахування інновацій та новітніх технологій у виробництві. Ураховуючи специфіку поліграфічного виробництва, пропонується розвинути управлінську звітність, яка включатиме не лише традиційні фінансові показники, а й дані щодо використання сировини, робочої сили та технологічних рішень. Розробка покращених систем внутрішнього обліку та звітності сприятиме більш ефективному прийняттю стратегічних рішень, а також виявленню можливостей для оптимізації витрат та підвищення продуктивності. Загалом, інтеграція сучасних підходів до управління та обліку у поліграфічну галузь може сприяти її стійкому розвитку та адаптації до сучасних викликів.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Ліщук М. Галузеві особливості управлінського обліку виробництва поліграфічної продукції. Науковий вісник Луцького національного технічного університету. Луцьк, 2023. Вип. 49. С. 262-270.
2. Жураковська І., Тлущкевич Н. Алгоритм обліку собівартості міжнародних вантажних перевезень: фактори впливу та інформаційне забезпечення. *Галицький економічний вісник*, 2023. Том 82. Вип. 3. С. 52–61.
3. Аверкін Я. Організація управлінського обліку на прикладі підприємств пивоварної галузі. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль, 2018. Вип. 3. С. 117-125.
4. Гнєзділова О. Формування системи інтегрованого обліку на підприємствах транспортної галузі народного господарства. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. Київ, 2017. Вип. 1. С. 26-32.
5. Серіков, А. та Криворучко, Г. Роль бюджетування в системі управлінського обліку на підприємствах будівельної галузі. *Фінансова система України в умовах трансформації соціально-економічних відносин*. Львів, 2019. С. 14-18.
6. Коваль, О. та Бурко, К. Напрями удосконалення управлінського обліку в бджільництві. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. Вінниця, 2022. Вип. 1 (59). С. 121-136.
7. Саванчук Т. Застосування методів стратегічного управлінського обліку в управлінні підприємствами індустрії гостинності. Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні. *Збірник матеріалів I Всеукр. наук. – практ. конф.* (Херсон, 23 квіт. 2021 р.). Херсон, 2021. С. 57-59.
8. Яременко Л., Пономаренко Я. Сучасні тенденції впровадження управлінського обліку із застосуванням міжнародного досвіду. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економіка, управління та адміністрування*. Житомир, 2019. Вип. 2 (88). С. 144-148.

9. Шмигель О. Управлінський облік та критерії його ефективності на підприємстві. *Інноваційна економіка*. Тернопіль, 2020. Вип. 3-4. С. 182-187.
10. Мельничук І. Організація управлінського обліку на торговельному підприємстві. *Приазовський економічний вісник*. Херсон, 2020. Вип. 6 (23). С. 252-255.
11. Задорожний З.-М. , Аверкин Я. Управлінський облік: особливості та принципи. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. Тернопіль, 2019. Вип. 1. С. 114-120.
12. Роева С. Розвиток управлінського обліку запасів в інформаційному забезпеченні інноваційної діяльності. *Центрально український науковий вісник . Економічні науки*. Київ, 2020. Вип. 5. С. 273-283.
13. Димченко О., Хайло Я. Ресурсозбереження як цільовий вектор реформ ЖКГ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка та менеджмент»*. Одеса, 2018. Вип. 2. С. 5-9.
14. Подшимельська Ю., Скирдова О. Бухгалтерський облік та управлінський облік виробничих. *Інвестиції: практика та досвід*. Львів, 2021. Вип. 21. С. 93-99.
15. Сич Д. Формування сучасних систем управлінського обліку з використанням концепції ощадливого виробництва. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород, 2018. Вип. 22(3). С. 59-62.
16. Гоголь Т., Маргасова В. Організація управлінського обліку і контролю на підприємствах малого бізнесу. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. Харків, 2018. Вип. 2. С. 401-411.
17. Аппельбаум Д., Коган А., Васархелі М. та Ян З. . Вплив бізнес-аналітики та корпоративних систем на управлінський облік. *Міжнародний журнал інформаційних систем бухгалтерського обліку*. Мельбурн, 2017. Вип. 25, С. 29–44.
18. Global Management Accounting Principles. URL: <https://www.cgma.org/content/dam/cgma/resources/reports/downloadabledocuments/global-management-accountingprinciples.pdf> (дата звернення: 01.03.2023).

19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. постановою Міністерства фінансів України від 13 грудня 1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 20.06.2023).

20. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. постановою Міністерства фінансів України від 21 грудня 1999 р. за № 893/4186. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 20.06.2023).

21. Гуцалюк О., Бондар Ю. Методи регулювання та оптимізації витрат виробництва продукції агросектору в системі управлінського обліку малого і середнього бізнесу. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія : Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. Івано-Франківськ, 2020. Вип. 2. С. 51-59.

22. Павелко О., Власюк І., Попчук Д. Управлінський облік будівельних підприємств: характерні особливості організації та ведення. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. Рівне, 2022. Вип. 2. С. 200-217.

23. Лоскоріх Г. Особливості організації управлінського обліку на ІТ-підприємствах. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. Житомир, 2021. Вип. 1. С. 20-25.

24. Максимчук І., Метіль Т. Організація управлінського обліку в інформаційному просторі підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. Львів, 2021. Вип. 16. С. 46-50.

25. Биба В. та Матюшина Ю. Система управлінського обліку: сутність, завдання та етапи впровадження. *Економіка та держава*. Дніпро, 2015. Вип. 1. С. 60-62.

26. Афанас'єва І., Розмислов О. Сучасні тенденції трансформації управлінського обліку. *Економіка і управління*. Київ, 2020. Вип. 48. С. 77.

27. Костирко Р., Зайцева Л., Міклашевська Є. Пріоритети методологічних засад управлінського обліку в забезпеченні сталого розвитку підприємств. *Економіка і управління*. Київ, 2020. С. 8.

28. Шмигель О. Управлінський облік та критерії його ефективності на підприємстві. *Інноваційна економіка*. Тернопіль, 2020. Вип. 3-4. С. 182-187.

29. Лемішовська О., Гадзало Н. Обліково-аналітичне забезпечення управлінських систем підприємства: концептуальний базис та напрямки розвитку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Економіка*. Острого, 2023. Вип. 28. С. 140-144.

30. Писаренко Т. Прогнозування обсягів виробництва, як важливий етап організації управлінського обліку на промисловому підприємстві. *Економічний форум*. Луцьк, 2019. Вип. 1. С. 176-180.

31. Алексєєва А. Удосконалення обліку витрат на виробництво та формування собівартості продукції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород, 2019. Вип. 23(1). С. 5-9.

32. Сарапіна О. Витрати виробництва, їх облік та аналіз, як інструменти управління виробничою діяльністю. *Мат. наук.-практ. конф. студентів (Херсон: ХНТУ, 2019, том35)*. Херсон, 2019. С. 7-12..

33. Вареник В. Розробка алгоритму процесу планування та аналізу собівартості продукції на підприємствах коксохімічної галузі. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Дніпро, 2018. Вип. 12. С. 369-375.

34. Сарапіна О., Місюра О. Організація змішаного обліку витрат виробництва, управлінський аспект його. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. Херсон, 2020. Вип. 4. С. 220-229.

35. Сосновська, О. та Жидецька В. Сучасні проблеми управління витратами на підприємствах видавничо-поліграфічної галузі. *Літопис журнальних статей*. Київ, 2018. Вип. 4. С. 13.

36. Омецінська І. Особливості формування повної собівартості продукції (робіт, послуг) в управлінському обліку для цілей ціноутворення. *Вісник*

Тернопільського національного економічного університету. Тернопіль, 2018. Вип. 4. С. 120-133.

37. Бобиль В., Лавренюк Ю. Управлінський облік доходів та витрат за центрами відповідальності в умовах фінансової кризи. *Ефективна економіка. Львів, 2022. Вип. 10. С. 10-12.*

38. Державна служба статистики. *Розділ: обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності* URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.10.2023).

39. Державна служба статистики. *Розділ: обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності.* URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>(дата звернення: 25.10.2023).

40. Державна служба статистики. *Розділ: рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств за видами економічної діяльності промисловості* URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.10.2023).

41. Державна служба статистики. *Розділ: кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності.* URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.10.2023).

42. Державна служба статистики. *Розділ: кількість діючих суб'єктів великого, середнього, малого та мікро підприємництва за видами економічної діяльності.* URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.10.2023).

43. Державна служба статистики. *Розділ: кількість найманих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності.* URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.10.2023).

44. Михайлишин, Н. Облік витрат і калькулювання собівартості поліграфічної продукції. *Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки.* Київ, 2014. С. 43.